

„Utász előtt nincs akadály...” ^[1]

1. rész. A bevonulástól Erdély visszatéréséig

„a késő délutáni órákban érkeztünk uticélunk határába. E helység is félreesik a bevonulási útvonaltól, de azért ők is várták tegnap a honvédeket. Mivel ma már visszatértek a soros munkához, annál nagyobb meglepetés volt a számunkra a mi ma délutáni megjelenésünk, ami megelőzött ugyan bennünket, mert mire odaértünk, a lakosság egy része a határból futott össze – munkáját otthagya- fogadtatásunkra. Az egész falun látszott, hogy várta a honvédeket, mert a községbe vezető út két oldalán rögtönzött fenyők vannak ültetve, a község bejáratánál pedig diadalkapu áll.”

A napló szerzőjéről

Béres Lajos Hajdúszoboszlón született, jómódú gazdálkodó családba Béres István és Fazekas Julianna harmadik gyermekeként 1917. október 17-én. Hároméves volt, amikor a szülők elváltak és édesanyja egy, a „spanyolnátha” járványban családját veszített emberhez, Császi Antalhoz ment nőül. Nevelőapjára, - kinek családszeretét, magatartását, gazdálkodását példamutatónak tekintette - mindig szeretettel emlékezett. A második polgári elvégzése után (részint) saját elhatározásából „pontot tett(em) az iskola padjaiban való szellemi képesítés(em) végére.” Tanyájukon, a Zsoldos-dűlőben a paraszti élet fortélyait igyekezett nevelőapjától elsajátítani, kinek haladó gondolkodása, korszerű és eredményes gazdálkodási módszerei ambicionálták a serdülő legénykét is. „Szabad gyümölcsöst” létesítettek majd csemegeeszlő telepítéssel bővítették ezt és egy államilag ellenőrzött gyümölcsfa-iskolát is működtettek (ipari növények termesztése mellett) oly jó eredménnyel, hogy a gazdasági válság idején is talpon tudtak maradni. Ismereteiket téli gazdatanfolyamokon is bővítették. A tanyasi élet eredendően sokirányú, mely a gazdálkodás mellett a csizmajavítástól a kemenceépitésig önellátó. Az ő esetében ez a kreativitás esztétikai igényrel is párosult, ám a népi díszítőművészetnek a polgárosult családban már nem volt becsértéke, így rajzolgatni kezdett. Előbb fényképekről másolt, majd vízfestéssel tájképeket (környezetét), elképzelt jeleneteket és ún. emléklapokat festett. Tudását önképzéssel fejlesztette.

Tájékozódási, művelődési lehetőségeit - az olvasás mellett - már a technika is segítette a tanyán, mikor detektoros rádiót kapott apjától. Később egy fényképezőgéppel életre szóló hobbira tett szert. Lelkesen fényképezte a város fejlődését, rendezvényeit, a Gazdálkodó Ifjak Egyesületét, a Lovas Bandériumot - melynek apjával együtt szervezője, motorja volt.

1937-ben a hajdúszoboszlói leveante egyesülettel doberdói kirándulást tettek, megkoszorúzva az ott elesettek emlékhelyeit. Útjukról albumnyi felvételt készített. 1939-ben vége szakadt a sikeres gazdálkodásnak - egyrészt katonai szolgálata, másrészt a birtokot is sújtó 1940-1941-es „vizes idők”, valamint a növénytermesztésre vonatkozó háborús rendelkezések miatt. Három és fél évig tartó katonai szolgálata alatt - utászként vett részt a területi visszacsatolásokban, majd az 1941-es ukrainai és 1942-1943-as doni hadműveletekben - naplót vezetett, fényképezett és fényképezett... A háború befejezése előtt leszerelték, a szovjet csapatok bevonulását már tanyájukon élte meg. Az ún. koalíciós időkben még társadalmi szerepet vállalt a kisgazdapárti Független Ifjúságban, ennek feloszlata után a magánéletére összpontosított. 1950-ben betagosították a tanyát és a földet. Helyette sivár, romos, vizes tanyát, sovány törmelékes földet kapott. Itt kezdték közös életüket az ebben az évben feleségül vett Beke Piroskával, aki nem sokkal korábban költözött Hajdúszoboszlóra két anyai nagynénjével. 1952-ben megszületett Erzsébet, majd 1956-ban Gabriella nevű lánya. A tanyasi életnek ez a formája már egészen kilátástalan volt. Nevelőapja 1956 nyarán váratlanul elhunyt.

A forradalom utáni enyhülés pusztán egy kis álmodozásra, tervezgetésre adott lehetőséget. Feleségével körbeciklizték a Balatont - főként eladó tanyákat, szőlőbirtokot keresve. Az álom csak álom maradt. 1959-ben bekényszerült a téeszbe: terménydaráló és lószerszámjavító munkakörbe.

A családdal beköltözött anyja házába, mert az első gyermek óvodáztatása, iskola kezdése már eddig is csak különéléssel, a két nagynéni (a „mamák”) segítségével volt megoldható.

1960-ban sikerült megvenniük egy városi telket és az elbontott tanya anyagából csakhamar felépítette a tervezett otthon melléképületét és átköltöztek. Járt a téeszbe (10-12 km), hétvégeken a város szélén vetette a vályogot a további építkezéshez.

A hatvanas években egy lelkes tanárember - diákjaival - kezdte gyűjteni egy leendő városi múzeum anyagát. Minden, a család és a város történetére vonatkozó „kincsét” odaadta a bandériumi öltözetétől a „kutyaórig”.

Több mint húsz év után újra ecsetet fogott: a háború során eltűnt ún. Bocskai-féle díszes lószerszámot festette meg (lovastól) a múzeumnak. Később megírta a helyi bandérium történetét - még később elkészítette ennek a lószerszámnak a másolatát is. 1964-ben sikerült állást kapni a Nagyalföldi Kőolaj és Földgáztermelő Vállalatnál ahol betanított raktáros lett. A könnyebb munka, az emberibb közösség és a kollégák gyakorlati segítsége mellett is majdnem tíz évre és a nagynéni támogatására volt szükség, hogy elkészüljön a ház. Eközben a kert is megújult, szőlőt telepített, gyümölcsfákat ültetett. Mindenki termelt, a mamák piacoztak. Ám

alig indult be ez az új családi gazdálkodás, 1973-ban - egy városfejlesztési terv keretében - a tanács kisajátította a kertet. A kártalanításból a városszéli Csepüs-kertben vett 200 négyszögöl földet. Telekszomszédjával (jó barát) pajtát épített, bútort faragott bele, kutat fűrt, szélkereket szerkesztett a víz szivattyúzásához, szőlőt és gyümölcsöst telepített. Kertbarát körben „vetélkedett” termelt javaival. Munkahelyén a szocialista brigád mozgalmat is a helyi történelem megismertetésének, emlékei ápolásának szolgálatába tudta állítani. „Történelmi határjárás” címmel írt dolgozatában a Hajdúszoboszló környékén elpusztult települések nyomainak feltérképezéséről, felkutatott történetéről számol be. Amikor a családi házat is kisajátították ismét építkezni kezdett. 1977-ben nyugdíjba ment és még abban az évben beköltözött a család az új házba. Még temérdek belső munka, de már maga oszthatja be a napi 24 órát, és még csak 60 éves! Itt kicsi a kert, csak szőlőkordon és lugas, négy-öt gyümölcsfa - de ott volt a Csepüs-beli éden! 10-12 év béke következett. Nyaralások, kirándulások a családdal, barátokkal, nyugdíjas társakkal. Mindig csak határon belül. Külföldi útról hallani sem akart. A városi eseményeket mindig figyelemmel kísérte, rendezvényein megjelent, ha kellett, és ha tudta támogatta azokat. Örült a város fejlődésének. Hosszú és tevékeny élet után 2010. június 14-én hunyt el Hajdúszoboszlón.

Naplója, az „Utász előtt nincs akadály!” napról napra kíséri végig egy katonai alakulat szolgálatát - a kiképzéstől a véres doni harcokig. Megismerhetjük egy egyszerű, ám értelmes és jó képességű parasztfiatal nézőpontjából a Magyarország huszadik századi történelmének egyik csúcspontját jelentő területi visszacsatolásokat. A gondos, precíz jegyzetek nem csak a katonai szolgálatok egyik legnehezebb ágánál szolgálók munkáját mutatják be, de - a szerző beosztásánál fogva - betekintést kapunk a szervezési, felszerelési nehézségekbe, az irányító törzsek mindennapjaiba is.

A napló szövegét Béres Lajos - helyszíni jegyzetei alapján - a háború után, utólag tisztázta át. A kézirat szövegét igyekeztünk betűhűen közreadni, a korabeli helyesírási szabályoknak megfelelően. Különösen vonatkozik ez a helységnevekre, ahol a naplóról a korabeli német elnevezéseket vette alapul, amelyeket gyakran nem is használ pontosan. Ennek ellenére azokat a leírt formában hagytuk meg, az anyag autentikusságának megőrzése érdekében, így jobban visszaadja a korabeli nyelvezetet, szóhasználatot. Ugyanez vonatkozik a rövidítésekre, amelyeknek feloldását a napló végén adjuk közre.

Bevezetés a Naplóhoz

A Magyar Királyi Honvédség műszaki csapatainak talán legjobb meghatározása Jacobi Ágost utász ezredes tollából származik:

„Műszaki katonák alatt értjük azt a hadrakelt nagy családot, amely nemcsak fegyverrel a kézben küzdött, hanem tudásával, különleges felszerelésével, kiképzésével és leleményességével a küzdő csapatok leghűségesebb és nélkülözhetetlen segítőtársa volt.”

A sokszor idézett szavak visszaadják a sok szakfeladatra alkalmas műszaki csapatok jellemzőit. A mindig magas fizikai követelményeknek való megfelelés, a különleges technikai felszerelések használata, találékonyág, amely a szükségből kovácsol erényt, az a helyállás, amely a magyar hadsereg műszaki katonáit a kezdetektől napjainkig jellemzi, egyaránt hozzájárulnak ahhoz a közösségi szellemhez, amely képessé tette őket a legnehezebb, gyakran lehetetlennek tűnő feladatok végrehajtására, háborúban és békében egyaránt.

[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

Honvéd műszakiak a két világháború között

1920. június 4-én aláírták Trianonban a háborút lezáró békeszerződést. Ennek katonai határozványai igen súlyosak voltak és maradéktalanul érvényesítették a győztesek akarátát. A szerződésben engedélyezett gyaloghadosztályban (benne három gyalogezred három-három gyalogzászlóaljjal) közvetlen utászzászlóalj (maximum 14 tisz és 500 fő legénység), mindegyik gyalogzászlóaljban két utászszakasz és egy hidászszakasz szervezését tették lehetővé.

A magyar kormánynak ebben a helyzetben egyetlen lehetősége volt, hogy katonai erőt építsen, az ún. rejtett hadrend létrehozása. Ebben a formában a Fővezérség közvetlen alárendeltségében három utászzászlóalj, a gyalogezredek kötelékében pedig árkász osztagok szerveződtek. Az 1. utászzászlóaljhoz kettő utászszakasz, egy hidászszakasz és egy lángszóró szakasz, a 2. és 3. utászzászlóaljhoz két-két utászszakasz tartozott. A rejtett hadrendben a Folyamőrséghez tartozott 1 utászzászlóalj, amely három árvízvédelmi (utász) századból állt. Ezek az erők - folytatva a tradíciókat - fontos szerepet játszottak az árvízvédekezésben. A budapesti m. kir. 1. honvéd utászzászlóalj ellátta az árvízvédelmi segítőszolgálatot a Duna völgyében Esztergomtól Dunaföldvárig, valamint a Tisza völgyében Szolnoktól ár ellen a határig, továbbá az Eger, a Sajó, a Hernád, és a Bodrog völgyében. A győri m. kir. 2. honvéd utászzászlóalj részt vett az árvízvédelemben a Duna völgyében Esztergomtól ár ellen a határig, valamint a Zala, a Marcal, a Rába és a Rábca völgyében. A szegedi m. kir. 3. honvéd utászzászlóalj részt vett az árvízvédelemben a Tisza völgyében Szolnoktól a határig, a Maros völgyében, valamint a Berettyó és a Körösök vidékén. A m. kir. Folyamőrség árvízvédelmi zászlóalja segítette a védekezést a Duna mentén, Dunaföldvártól a határig, valamint a Sárvíz, a Sió, a Koppány, a Kapos és a Dráva folyók körzetében.

1927-ben a békeszerződések betartását felügyelő Szövetségek Közi Katonai Ellenőrző Bizottság befejezte munkáját. Ezzel lehetővé vált egy dinamikusabb haderőfejlesztés, így növekedett a műszaki csapatok száma is. Ebben az időszakban 4 utászzászlóalj-parancsnokság, hat utászszakasz, egy hidászszakasz és két vasútépítő század állt rendelkezésre. 1937. október 1. után 15 utászszakasz, hét gázvédelmi század, egy gázvédelmi iskola, négy vasútépítő század, kettő hidászszakasz, hat őrnaszád, hat páncélos motorcsónak, három aknahajó, és 21 motorcsónak alkotta a műszaki csapatokat. Ugyanebben az időben a gyalog-, határőr- és huszárezredeknel árkászszakasz volt a hadrendben.

A hadsereg korszerűsítését az 1938. október 1-jétől életbe lépett Huba-hadrend irányozta elő, amelynek eredményeképpen létrejött az 1. és 2. gépkocsizó dandár, közvetlen alárendeltségükben egy-egy gépkocsizó utászszakazzal, a gépkocsizó- és kerékpáros zászlóaljnál árkász szakasszal.

A műszaki csapatok kiképzése ellentmondásosan alakult. Noha az I. világháború bizonyította az erődítés fontosságát, a hangsúly inkább a vízi kiképzésen volt. A hagyományos árkász feladatok elsikkadtak, a védőállás tökéletes kiépítésére és berendezésére alig került sor. A műszaki gépek tömeges megjelenésével a kiképzési ágak megszorodtak, hiszen ezek kezelése megbízható ismereteket követelt. Megjelent a beton alapanyagú erődítési építményekkel kapcsolatos kiképzés, és a rohamosan fejlődő repülés is új követelményeket támasztott az álcázás és a helyreállítás területén.

A folyamatos fejlesztések azt eredményezték, hogy 1941 tavaszán kilenc utászzászlóalj, három műszaki század, egy vasútépítő ezred, egy vegyi harc zászlóalj, egy hidászzászlóalj és egy folyamandár alkotta a honvédség műszaki erejét.

A háborús időszak hadseregfejlesztésének első eredménye volt, hogy a páncélos hadosztályban közvetlen utászzászlóaljat szerveztek. A keleti hadszíntérré kivonuló magyar 2. hadsereg hadrendjében hadtestenként utászzászlóalj, könnyű-hadosztályonként utászszakasz, gyalogezredenként árkászszakasz volt. A nyilvánvaló részsikerek ellenére a II. világháború eseményei bizonyították a korszak hadsereg-szervezési és vezetési hibáit. A létszámában felduzzasztott, de korszerű hadianyaggal szűken ellátott Honvédség - benne a műszaki csapatnem - így is erőn felül teljesített.

Béres Lajos naplója

„Utász előtt nincs akadály...”

1. rész.

A bevonulástól Erdély visszatérésemig

Az 1917-es korosztályom a szokásosnál egy évvel később, 1939. október 5-ére kapta meg a tényleges katonai szolgálatra szóló behívóját.

Szoboszlón velem együtt öten kaptunk behívót a szolnoki VI. honvéd utász zászlóaljhoz. Mivel én valamelyik nehézüzerségnél szerettem volna szolgálni, így a behívó kézhez vétele után elmentem a püspökkladányi kiegészítő parancsnoksághoz - ahonnan a behívót kaptam - hogy, ha lehet, cseréljék át a tüzérséghez. Erre azonban már nem volt mód, mert minden behívó ki volt küldve. Így sorsomban megnyugodva én is bevonultam az utászokhoz. Kicsit féltem ettől a fegyvernemtől, mert apáinktól sok rosszat hallottam felőle. Bevonulásunk másnapján elosztattunk a századok között. Én és Fehér András az 1. századhoz, Császi Gyula (unokatestvérem) és Bodnár József a 2. századhoz, míg Barbóc János a 3. századhoz osztattunk be.

A beöltözés és felszerelés utáni napokban megkezdődtek az alapvető elméleti és gyakorlati kiképzések, egymás megismerése, barátságok kialakulása. Feltűnő volt részünkről, a tiszték és a kiképző tisztések részéről az a velünk szemben megnyilvánuló türelmes bánásmód és emberséges magatartás. Káromkodni, kiabálni, ok nélkül fegyelmezni senkinek nem volt megengedve. Kezdemt megbarátkozni ezzel a fegyvernemmel. Még a hídrerési gyakorlatok sem voltak olyan nehezek. Igaz, túlnyomó részünk nehéz fizikai munkához szokott parasztfiúk, fel sem vettük a nehéz hídanyag mozgatását.

Az első hat hét eltelte alatt megtanulva a legfontosabb szolgálati és gyakorlati ismereteket, a hat hét eltelte után letettük az újonc esküt, amely után már felelősek voltunk minden ránk bízott feladatért. Esetenként, érdem szerint kimenőt is kaptunk. A további kiképzések még komolyabban folytak, úgy elméleti, mint gyakorlati formában. A sokrétű anyaggal való foglalkozásra - az egy hétre szóló beosztás szerint - egy anyagra egy ½ nap jutott hetenként, így soha nem vált unalmassá a változatosság miatt.

Kiképzőink nagy gondot fordítottak a sokrétű anyaggal való bánásmód megtanítására, kihangsúlyozva, háború esetén életünk a tudásunkon is múlhat. Közben már őrszolgálata is beosztattunk, őregkatonákkal vegyesen. Hétféteken szombat délután szerelvény- és körletrendezés, vasárnap délelőtt templomba menés, felekezetek szerint, délután látogatók fogadása vagy kimenő a városba kinek-kinek tetszése szerint, ha nem volt szolgálatban.

November hónapban esősre fordult időjárás megnehezítette a gyakorlati kiképzéseket. A napi gyakorlatok befejezése után mindég csupa vizes, sáros volt ruhánk, csizmánk, amit az egész időszak alatt nem tudtunk megszáritani, mert szobánként igen kevés tüzelőt kaptunk, mely arra volt elég, hogy némi enyhesség volt a szobákban. Sok bajunk volt a ruházatunk tisztántartásával is a sáros időszak alatt, melyet tetézett még az is, hogy gyakorló ruháink erősen használt, javítgatottak voltak, és nem bírták már az igénybevételt. Nem győztünk cserére járni. Ezek a ruhák, csizmák a Felvidék és Kárpátalja megszállásában részt vett utász alakulatokról kerültek le, így érthető rossz állapotuk. Főleg a csizmák állapota volt igen rossz, mert a fenti idők mozgósításaikor - elegendő szabvány utászcsizma hiányában - a kincstár felvásárolt a kereskedelemtől egy csomó puhaszárú „juhász” csizmát, melyek sem szabványuk, sem minőségüknél fogva nem feleltek meg a követelményeknek. Igyekeztek is őket leselejtezni. A hónap végével télésre fordult az idő. A vízgyakorló téren leszedtük a Tiszából a ladik és pontonokat, melyeket a hídanyaggal együtt a téli tárolóba hordtunk. Ezek után általában körletfoglalkozások voltak. A tél alaposan beköszöntött. Erős fagyok és rengeteg hó, melyet egy hét múlva már a laktanya udvaráról tehergépkocsival hordtak ki a laktanya előtti nagy térségre. Itt említtem meg, hogy a területen van elhelyezve igen nagy mennyiségű gépjármű, amelyeket a szeptemberi német lerohanás elől Magyarországra menekült lengyel katonai egységek hoztak magukkal. A rendkívüli havazás miatt a szolnoki pályaudvaron beállott forgalmi fennakadások elhárítására a helyőrség alakulatai - váltott műszakokkal - éjjel-nappal vasúti kocsikkal szállították ki a havat a pályaudvarról. A rossz idő beálltával a századoknál tartottak az újoncok között egy kisebbszűrű számtan-, írás és fogalmazásbeli felmérést. Ennek alapján válogatták ki a tél folyamán beinduló tisztessiskola hallgatóit. Így kerültem én is újra az iskolapadba, melytől annak idején igyekeztem megszabadulni. Az eddig eltelt idő alatt egymást teljesen megismerve - a kiképzők, őregkatonák, újoncok között az egymás iránti kötelező tisztelet betartása mellett - őszinte, baráti és bajtársi viszony alakult ki, mely napról napra erősödött köztünk. A különféle tárgyú kiképzések során rájöttünk, hogy ezt az őszinte, bajtársi szellemet vezetőik és beosztottak között a fegyvernemnek a veszélyességéből eredő egymásra utaltság alakítja ki. Ezek után a fegyvernemről olyan vélemény alakult ki bennem, amely szimpatikussá tette számomra és most már nem sajnálom, hogy nem sikerült a tüzérséghez mennem. Különösen a sokrétű foglalkozás volt rám nagy hatással és úgy véltem, ha sikerül őket maradéktalanul megtanulnom, ezek birtokában a civil életben is az átlag felett álllok. El is követtem mindent a birtoklásukért. Élelmzésünk - mint nehéz műszaki alakulatnál - kielégítő, minőségileg inkább kifogásolható volt. A reggeli tejeskávéban sok a víz. Szerencse, hogy a hozzá járó szalonnát nem tudják hígítani. A kenyér még most is olyan barna „kumis” , amilyenről apáink beszéltek a monarchiabeliről, csak mire kiosztásra került, sokszor penészit kapott a raktárban, így sokat eldobáltunk. Egyébként a konyha a szakácsokkal együtt elég piszkos volt. A zászlóaljorvos és a gazdasági hivatásos főnöke nem sokat törődtek a konyhán uralkodó állapotokkal. A tiszteknek - saját zsebükre - külön konyha és étkezdete volt, hol a körülmények egészen mások voltak. Visszatérve a beindult és folyamatos tisztessképző iskola foglalkozásaira, 18 féle műszaki tantárgy elméleti és modelles gyakorlatát végeztük tantermi foglalkozásainkon. A szabadabb idők alatt a századírnok többször elkért a szolgálatvezetőtől iródi munkára, hol ebbe is betekintést nyertem. A karácsonyi és újévi ünnepekre kettő turnusban voltak a szabadságolások, lehetőség szerint a kívánalmaknak megfelelően. Én az újévi turnusba jelentkeztem a szilveszteri bál miatt, míg a századírnok karácsonyra kérte, így távollétében én láttam el az írni teendőket. Az I. turnus visszatérte után a szolgálatot és minden mást átadva a II. turnus is hazaindult. Hazaérkezésemkor meglepte a családot a jó kondícióm, ti. míg sokan fogytak a megváltozott életmód miatt, addig többen súlygyarapodást értünk el. Az első szabadságom jól telt el a családi és baráti körökben és a szilveszteri bál kellemes hangulatában, amellyel lezárult az 1939-es esztendő.

Az 1940-es esztendőbe lépve a szabadságolások után minden a megszokott módon folyt tovább. A tél változatlanul tartotta magát. A kevés télőladag miatt a szállásainkon hideg volt, és sokat fázunk. Éjszakára dupla pokrócot, sőt a köpenyünket is magunkra teríthettük. A barakképületek mennyezetei éjszaka megderesedtek a szobáinkban. Mosakodás este-reggel a folyosókon hideg vízben, lavórokban és nincs senki megfázva. Meleg víz hetenként egyszer az egészségügyi körletben, hová hétféteken járunk tisztálkodni. A levetett alsóneműinket a rajparancsnokok összeszedték, és kimosás végett a laktanya környékén lakó és ezzel foglalkozó asszonyokhoz kivitték. A mosási díjat mi fizettük. Február hónapban változó idő állt be, enyhébb napokon hóolvadás is volt. Hogy a laktanyából kimozduljunk, a hónap folyamán két alkalommal volt gyalogsági menetgyakorlat teljes műszaki felszereléssel. Jövet-menet 10 km volt. Mire visszatérünk a laktanyába, habzott a hátunk a málna alatt. A hónap végére javult az idő és állandó olvadásnak indult. Március elején a hó elolvadásával az 1. és a 2. századtól egy-egy szakasz délelőtt és délután átjárt a tőlünk nem messze lévő tüzérlaktanyába barakképítésre, melyen néhányszor én is részt vettem. Keserves munka volt, mert ez a felolvadt szolnoki sár úgy ragadt, mint a szurok, ami menet közben nem egyszer lehúzta a lábunkról a csizmát. Március hó első felében különböző tanfolyamokat indítottak be a fegyvernemünkhez szükséges különleges képzettségekre, amelynek „különleges kiképzés” volt a neve, ami tartalmazott mű[szaki] felderítő-, rádiós-távbeszélő, műszeres, motorszerelő, gépkocsivezetői tanfolyamokat. Engem a tisztessiskolában feltűnt rajzügyességem és jó térképjavaságom miatt elsőnek jelölték a műszaki felderítő tanfolyamra. Volt mit tanulni itt is. A lovaglásan kívül terep- és térképrajzolás, helyszínelmérés, műszaki célra használható különféle anyagfelmérés,- becslés, ellenséges műszaki berendezések felderítése, stb., stb.

Ugyancsak ebben a hónapban a mi 1. századunk kerékpáros századnak lett nyilvánítva, mely szerint mostantól kezdve heti egy alkalommal kerékpáros gyakorlat is van, amely kerékpár máházásból és menetgyakorlatból állt. Ilyenkor egész nap úton voltunk, és jó volt távol lenni a laktanyától. Valóságos kirándulás volt egy ilyen kerékpáros menetgyakorlat. A hét többi napján rendszeresen folyt a vízi és szárazföldi kiképzés, jobb-jobb eredménnyel. Parancsnokaink elégedettek voltak velünk. Az őszi sok eső és a téli sok hó után oly sok a víz mindenfelé, hogy a talaj nem bírja leszívni. A folyók árterületei tele vízzel, mely állandóan emelkedik. A kedvezőtlen vízállásjelenségek miatt a zászlóaljunkat készségbe helyezték és előkészültünk a riadóztatásra. Nálunk az 1. szakasz lett (ebbe tartozom én is) az első menetre kijelölve. Elhatároztam, hogy ha történik valami, attól a naptól jegyzetelek az eseményekről. E célra egy zsebnotezt vettem magamhoz és pár tekercs filmet a fényképezőgépemhez hoztattam a városból.

A riasztásra nem kellett sokat várni. Jóformán fel sem készült a zászlóalj, máris megtörtént.

Március 28., Zagyarékas Délután 4h-kor századunk első csoportját sürgősen Zagyarékasra szállították, így én az elsők között voltam. A víznek még a színét sem láttuk, de az árvízvédelmi hivatal deszka- és cölöpanyagát sürgősen szállítottuk végig azon a műúton, amely Zagyarékas és a szolnok-újszászi vasútvonal között kb. 4 km hosszán fekszik. Ez a sötétség beálltáig meg is történt. Közben megtudtuk, hogy Újszász felett az erősen megduzzadt Tápó csatornán - mely a túloldalt fenyegette elöntéssel - az éjszaka valaki átjött és a gát tetején utat nyitott a víznek, amely virradatra akkora nyílást mosott, melyet lezárni már nem lehetett. Ez az elszabadult víztömeg a Zagya gátja és a szolnok-újszászi vasút töltése közötti területet fogja elönteni, így Szolnokot nem a Tisza és a Zagya kiöntése fenyegeti, hanem ez az elszabadult víz. A felesleges szerveknek ezért vált szükségessé a fent említett műút védelmi vonalnak, melyet alacsony fekvése miatt rögtönzött nyúlógáttal kellett megemelni. Ehhez szállítottuk ki a vízügyi hiv[atal] anyagát, amit mire végighordtunk, az egész utat ellepték a riadóztatott szolnoki alakulatok egységei. A sötétség beálltával az egész lezárando szakaszon - viharlámppal mellett - megkezdődött a pallóalépítés, a cölöpök közé erősített 100-110 cm magas pallófalat, hideg szeles, esős időben, kézi cölöpverőkkel egész éjjel végeztük. A sötétség beálltával meg az idő is ellenünk fordult. Szörnyű éjszaka volt. A vacsoránkat éjfélkor ettük meg, amelyhez jó forralt bort is kaptunk. Mi, utászok, a részünkre kijelölt 2 kilométeres szakaszt 8h-ra befejeztük.

Március 29., Zagyarékas

Az éjszakai rossz idő reggelre elvonult, és kisütött a nap. 9h-kor pihenőt kaptunk és a reggeli elfogyasztása után a számunkra előkészített szálláson álomba merültünk. A déli ébresztő és az ebéd gyors elfogyasztása után kivonultunk a munkálatok folytatására. Ekkorra már sok fogatos jármű és polgári munkaerő volt

kirendelve és megindult a föld szállítása és a pallófal mellé rakása. A pallófal mű[szaki] ellenőrzése során több helyen voltak hibák - ahol nem műszakiak építették - melyek kijavítása a mi feladatunk lett. Délelőtt a 2. századtól egy újabb csoport küldetett ki, ladik és pontonokkal , hogy a víz alá került újszászi tanyavilág lakosságát állatait, ingóságait a védőgáttal körülvett Újszászra szállítsa. Mi a hibásan lerakott szakaszok javítását erős ütemben végezzük. Ugyanilyen ütemben folyik a földszállítás és dörgölés is a pallófal mellé. A kirendelt polgári munkaeerőt katonák irányítják, és 12 óránként váltják újabb csoportokkal a fogatokkal együtt, melyekről a polgári közigazgatás intézkedik. Szerencsére egész nap jó idő van, így elviselhetőbb ez a feszített munka, amely egész éjjel folytatódott. Éjfélkor újabb vasúti szerelvény polgári munkaerő érkezik az itt lévők leváltására.

Március 30., Zagyvarékas

Mi katonák az éjszaka folyamán kétszer is kaptunk élelmet és forralt bort, melyet Szolnok város tanácsa küldött részünkre. A tegnap esti vacsorát és a mai reggelt is a gáton fogyasztottuk el. Délben pihenőt kaptunk, és szállásunkra vonultunk. Néhány órai alvás után ismét a gátra vonultunk folytatni a munkát. Az esti órákra már hozzánk is elérkezett a víz a talaj mélyedéseibe. A munkálatok erős ütemben folynak. A bakák és a tűzterek káromkodnak, idegesek a feszített munka miatt és gorombák a rájuk bízott civilekhez. Az éjszakai idő kicsit hűvös, de elviselhető volt.

Március 31., Zagyvarékas

A gátépítés az éjjel is teljes erővel folyt. Virradatra az előttünk lévő szántóföldek mélyedéseiben is nagy tavakat láttunk. A veszélyben lévő tanyákat a lakosok igyekeznek elhagyni. A nyúlgát építése befejezéséhez közeledik, de még mindig teljes erővel folyik, mert a víz a nap folyamán szemlátomást borítja el a határt, amely estig teljesen víz alá került.

Április 1., Zagyvarékas

A védőgát építése az első nap folyamán befejeződött. Az itt-ott található kisebb hibákat mi kijavítottuk. A Szolnokról kirendelt munkaeerők és a nem utász fegyveremhez tartozó alakulatok egységei elvonultak, és az egész védelem biztosítását mi vettük át. A vízszint estig az úttest magasságáig emelkedett. A gát figyelőszolgálatá beindult, a felállított mérőléceken naponta 3-szor méretett a vízemelkedés. Éjjel-nappal 2 óránként indult járőr figyelni a gát állapotát. Most már úgy néz ki, hogy az elmúlt 4 nap és éjjel fáradalmaim sikerül kipihenni. Szállásunkon - a lehetőségekhez mérten - igyekszünk magunkat rendbe tenni és pihenni. A víz nap-nap után emelkedett, és 6-án elérte a műút szintje feletti 1 méter magasságot. Szerencsére itt megállapodott, és nem emelkedett tovább. Az elmúlt napokban többször voltunk víz alá került tanyák lakóinak mentési munkálatain, kik macacsságból nem hagyták el a tanyát, és a végén az épületek tetejéről szedtük le őket. A szolnoki városi tanács a részünkre megszavazott feljavított élelmezést továbbra is folyósítja, mely valóban kifogástalan. A gátak ellenőrzésük során szomorúan néztük a víz alá került tanyák pusztulását, melyek nap nap után rogyadoztak, omlottak össze a vízben.

Április 6-7., Zagyvarékas

6-án reggel erős szél támadt. Az óriási vízfelületről hatalmas hullámokat sodort a gátra, melyet az átcsapódó hullámok elmosással fenyegetett. Sürgősen rőzsekévékkel raktuk végig a gát menti vízfelületet, hogy némileg csökkentsük a hullámok erejét. A két napig tartó szeles időben éjjel-nappal dolgoztunk a hol itt, hol ott gyöngülő gáton, amelyről az átcsapó hullámok többször lesodortak bennünket. Ruhánk, csizmánk csupa sár, víz. Az erős szél a víz alá került tanyák takarmány- és trágyakazalait, épületek fa elemeit és más, víz által felszínen tartható tárgyat sodort a gát mellé, ami szintén sokat csendesített a hullámok erején. Ha több napig tartott volna a szeles idő, nem tudjuk, megbírta-e volna a gátunk a víz nyomását. Szolnok lakossága kétségbe van esve, mert a Tisza is színültig van vízzel.

Április 8., Zagyvarékas

A hajnali órákban elállott a szél és mindannyian megkönnyebbültünk. A nap folyamán sürgősen kijavítottuk a több helyen megrongálódott gátat és a járőr-szolgálatot újból beindítottuk. Este pihenőre tértünk.

Április 9. - 14., Zagyvarékas

A következő napokon a Tisza vízszintje is apadásnak indult, mely reménykedéssel töltötte el a szolnokiakat. Ezen a ránk köszöntött néhány nyugalmas napon a tisztálkodás és a pihenés mellett arra is volt időnk, hogy széjjelnézzünk e víz borította szomorú tájon. Ladikkal bejártuk a határon romba dőlt tanyákat, szállítottunk a vízen piacra menőket, bejártuk a határon romba dőlt tanyákat, temetést is bonyolítottunk le, mert a falu és a temető közti terület is víz alatt állt, sőt, a partos részen álló temető jó része is. Mivel Zagyvarékast magas védőgát veszi körül, a falubeliek nyugodtabbak voltak itt a Zagyva tövében is, mint a szolnokiak. Az utóbbi két napon a Zagyva árhulláma erős levonulásba kezdett, csak a miáltalunk felfogott víz szintje tartja magát, melynek egyelőre nincs hová lefolyni.

Április 14., Zagyvarékas

Tegnap a déli órákban megérkeztek a Vízügyi Hivatal kubikosai, hogy a műút mellé kanyarodó Zagyva gátat egy 20 folyóméteres szakaszon átvágják, hol a határt borító vizet leereszthessük, mely munka a mai nap délutánjára megtörtént. Közben mi a műútba kalodát építettünk, és a víz kiszivattyúzása után az útburkolatba robbanóanyagot helyeztünk és a késő délutáni órákban a műút e kis szakaszát szétrobbantottuk. A robbantás helyén támadt résen a határt borító víztömeg óriási robajjal indult meg és mindent elsöprő erővel zúdult le a Zagyvába. Ezt a helyszínt - a felszerelésünk elszállítása után - átadtuk a Vízügyi Hivatal embereinek.

Április 15., Szolnok

A hajnali járőrök jelentése alapján a tegnap délutáni robbantás óta a víz csak 20 cm-et apadt a határon. Délelőtt még megnéztük a Zagyvába zúduló vizet, melyet napokkal ezelőtt sok küzdelem árán sikerült felfogni, amely most már valóságos medret mosott magának a robbantás helyén. Utána - elbúcsúzva a Vízügy embereitől és a már ismerős falubeliektől - összecsomagolva gépkocsival visszatértünk a laktanyába. A laktanyában is szokatlan látvány fogadott bennünket. Mindenütt a vízveszélyre felkészülés nyomai voltak láthatóak. A laktanyában maradt bajtársaink örömmel fogadtak bennünket és elhelyezkedésünk után be kellett számolnunk a 19 napig tartó távollétünk eseményeiről.

Az árvízvédelemmel kapcsolatos eseményeket ezennel lezárom.

1940. április 16., Szolnok

Az 1. századunk tisztjei, altisztjei:

Századparancsnok Pethő László százados

szakaszparancsnok Veress Sándor hadnagy

1. szakaszparancsnok Veress Sándor hadnagy
2. szakaszparancsnok G. Szabó László zászlós

Selmeci István hadapród őrmester

Szolgálatvezető Fórián István hivatásos szakaszvezető

Század raktáros Balogh Illés hivatásos törzsrörmester

Idő közben zászlóaljunk új parancsnokot kapott Hoós István alezredes személyében. Középtermetű, nyugodt, komoly ember. A hivatala átvétele után szemlére indult a laktanyában, mely során sok rendetlenséget tapasztalt, melyek megszüntetésére az intézkedést a helyszínen meg is tette, határidő kitűzésével. A gőzfőnöknek szigorú utasítást adott a konyhai és rossz élelmiszeri körülmények azonnali megváltoztatására, melyet napokon belül végre is hajtottak. Ettől kezdve rendes fehér pék kenyeret kapunk, vasárnapi ebédhez sült tészta és gyümölcs. Ünnepeken 2 deci bor is. Laktanya szemlére általában egyedül indul, és ilyenkor mindig megszólít egy-egy újtáborba kerülő katonát, kitől általában származása, családi körülményei felől érdeklődik. Érdeklődése egyébként több mindenre kiterjed.

1940. április 16. - május 26-ig, Szolnok

Az árvízvédelmi riadóztatás elmúltával sürgős rendhelyreállítás folyik a laktanyában, ahol az élet is a normális mederbe zökken és folyt tovább a megszokott módon. A vízi és szárazföldi gyakorlótereken a különféle hídverési, robbantási, málházási és távolsági menetgyakorlatok (gyalog és kerékpáron) a legkomolyabb formában folytak. Ugyanígy a tisztessékpőz iskola és a különleges tanfolyamok. A század írrok - ha nem vagyok iskolában - el-el kér a szolgálatvezetőtől irodai munkára. Az az érzésem, hogy engem szemelt ki utódjául, ha ősszel ő leszerel. Pedig én nem rajongok az irodáért. Szabadidőnkben hol egyik, hol másik tisztünk bejött közénk, és elbeszélgettek velünk érdeklődve, magán- és családi életünk felől. Az ilyen beszélgetések során jobban megismertük egymás körülményeit, társadalmi helyzetét, egyéb tulajdonságait. Ők is ismertették élet- és családi körülményeiket és meglepett bennünket, hogy túlnyomó részük egyszerű családból valók. Az ilyen beszélgetések következménye volt, hogy a tiszték és a legénység között őszinte barátság és bizalom kezd kialakulni, amely szerintem egy szilárdabb emberi kapcsolathoz fog vezetni.

1940. május 27., Szolnok

A reggeli órákban szokatlan mozgolódás volt a század iroda körül. Később mindent megtudtunk. A ma reggel érkezett VI. hadtest parancsa értelmében zászlóaljunknak azonnal mozgósítani kell egy századra való tartalékos állományú tisztet és legénységet. A V.M.K. iroda a „SAS” jelzéssel ellátott behívójegyeket azonnal postára is adta. E menet századot a mi 1. századunk szereli fel, és a m. kir. 154. honvéd kerékpáros utászszázad nevet kapja, melynek parancsnoka Veress Sándor hadnagy, helyettese G. Szabó László zászlós lettek, valamint Selmeci István hadapród őrmester, 2 hivatásos altiszt és 16 fő az újonc állományból. A kevés irodai gyakorlatommal én lettem a századírrok, ami elleni tiltakozásomra azt a választ kaptam: „majd megtanulod”. Ezzel az ügyem lezárult. Így a menetszázad részére az irodai felszerelést a mai napon a zászlóalj irodán fel is vételeztem. A leendő századparancsnokom és a századírrok is elláttak a beosztással kapcsolatos útmutatásokkal. Balogh Illés törzsrörmester, a század raktárnoka a kiválasztott ténylegeseket magához vette, és kioktatta őket a tartalékosok felszerelésével kapcsolatban, mivel ők segítenek neki a felszerelés kiosztásánál.

Május 28-31-ig, Szolnok

Balogh törzsrörmester, amilyen szigorú és hangoskodó, olyan jólelkű is tudott lenni. Amikor megtudta, kik vagyunk ténylegesen beosztva a menetszázadba, behívott bennünket a raktárba, és mind a 16-unkat felöltöztetett ránk méretezett új ruhákba és csizmákba. Másnap megkezdődött a közelebb lakó tartalékosok bevonulása. Én a zászlóalj orvos vizsgálatnál veszem nyilvántartásba az alkalmasnak minősítetteket, amit továbbítok a V.M.K.-hoz. Ezen új beosztásomban - a zászlóaljorvos munkáját figyelve - olyan esetekkel találkoztam, amit én paraszti ésszel nem ismerek. Úgy hívják: „lekenyerezés”. Természetesen ez is csak néhány módosabb tartalékos részéről történt meg. Ez is csak azért volt lehetséges, mert az orvos egy személyben végzi a vizsgálatokat, egyenként szólítva az embereket és dönt alkalmasságukról. A bevonulás és beöltözés után a tartalékosokat gépkocsival a szolnoki fűrésztelepen előkészített szállásra szállítják, ahol a bevonulás befejeztével mi ténylegesen is oda kivonulva ott folytatjuk a század további felszerelését.

Június 1. - 14-ig, Szolnok

Az utászszázalajunk fűrésztelep melletti raktárából tovább folyik a század műszaki felszerelése. A legénység kincstári kerékpárokat kap, a század vonatsozlop pedig tehergépkocsikat. Az századparancsnok egy személygépkocsit. A gépjárművek mind a lengyelek által idemenekített és kijavított, magyar rendszámmal ellátott járművek. A felszerelések után mindenki megkapja a beosztását és a tartalékosok részére megkezdődik a még általuk ismeretlen gyakorlatok. Szerencsére közülük vagy négy nem tud kerékpározni, de 3-4 nap alatt megtanultak. Mindenki örült a kerékpárnak, mert nem kellett gyalog hátton cipelni a nehéz műszaki felszerelést.

Június 15., Szolnok

A reggeli órákban kapott parancs értelmében a mai nap a teherpályaudvaron a század bevonulást, és elhagyja Szolnokot, amely meg is történt. Búcsúztatásunkra kivonult a zászlóalj tisztikara, és Hoós alezredes búcsúszavai után vonatra szállva az esti órákban elhagytuk a szolnoki pályaudvart.

Június 16., vasárnap

Az éjszakai vonatkozás után 4h-kor a vásárosnaményi pályaudvaron reggeliztünk, hol az éjszakai esők után szép napos lett. Tovább menve Csap és Beregszászon át naplementekor érkezünk Tiszaújlakra, hol a kirakodás után megvacsorázva kerékpárral indultunk tovább. Utunk - a szép holdvilágos éjjel - jó utakon, erdős, dombos hegyes vidékeken át vezetett. A szép éjszakában eleinte élveztük az utat, de hajnal tájban már kezdett fárasztó lenni. Nagyszöllős után egy meredek lejtős úton lefelé egyik tartalékos bajtársunk elvesztette uralmát rohanó kerékpárja felett, és a felvágódó kerékpárról olyan erővel csapódott a műútra, hogy a nagyszöllősi kórházba kellett vinni. A városba érve az egyik meredek úton lefelé az első kerekem durrdéfektet kapott. Szerencsém, hogy jó kerékpáros vagyok, és sikerült egyensúlyom megtartani az imbolygó kerékpáron a lefékezésig. A defektet a szerelővel hamar megjavítottuk, és nemsokára utolértük a századot. A további éjszakai utunk Felsőveresmart-Huszt-Iza-Keselymezőn át Lipcsére, egy eldugott ruszin faluba vezetett.

Június 17., Lipcse - hétfő

Hajnali 2h-ra érkezünk meg a faluba. Egy füves térségen ki hova tud, lefekszik és délig alszunk. Délben megebédelünk, utána a kijelölt szállásra menve elhelyezkedtünk, és folytattuk a pihenést.

Június 18., kedd

Egész nap pihenő. A század legénysége a falu alatt folyó Nagyág folyóban fürdik, mos vagy a hegyoldalakon mászkál. Furcsa vidék ez sík alföldhöz szokott embernek. A falu lakossága ruszin etnikumú, de nagy részük beszél magyarul is. A helység rendetlen és piszkos. Az utcák árkaiban embermagasságú csalán és kórós vad növény. Az udvarok is hasonlóak. Alig látni egy-egy rendezett udvart. A század szállása az iskolában van. Én a század irodát Lipcsei György házában helyeztem el, és ott is laktam. Ez az idősebb korú házigazdám - ki szintén ruszin - lakását, portáját tisztán, rendben tartja. Komoly magatartásáról ítéelve úgy látom, tekintélye is van a faluban. Családtagjai is komolyak, és mindannyian jól beszélnek magyarul. Századunk egy útépitési munkát kapott itt, mely a hegyek között lévő lőszerraktárhoz vezet. A század élelmiszerét Husztról biztosítják.

Június 19., szerda

Századunk a mai nappal megkezdi az útépitést, mely kb. 4 km hosszú. A szükséges kő szállítására a környék fuvarosai vállalkoztak. Az építéshez szükséges követ a Nagyág folyóból szállítják, hol állandó kitermelés folyik. Feltűnő számunkra, hogy itt az effajta munkát zsidók végzik. Ők szántanak, vetnek, végzik a mezei munkát, fuvaroznak. Számunkra szokatlan az a primitív szekér és lószerszám, ami ezeknek van. A legprimitívebben összetakolt lószerszám áll egy húzó nyakszj, marszj, és két istráng és nyaklóból, gyepől, zabla nélkül. A lovak szóra engedelmessé válnak, mint nálunk az ökrök. A ruszin lakosság (gondolom) férfi tagjai inkább télen az erdőgazdaságokban fakitermeléssel foglalkoznak. Most az utcákon csoportokban beszélgetnek, cigarettáznak, vagy otthon tétlenkednek. A házukatja meg csupa rendtelenség. A falu körül lévő, művelésre alkalmas kevés szántóföldeken is zsidó családok dolgoznak. A mai naptól a század tevékenységéről naplót kell vezetni, melyet a századparancsnok összeállítására alapján írom a századnaplóba naponként.

Június 20. - július 13-ig

A század munkaideje naponként 7-11h-ig, du 14-17h-ig tartott. Utána a munkahelyekről bevonulás, parancskihirdetés, vacsora. A további időt szabadon tölthettük. Én a barátaimmal fürödni, hegyet mászni jártunk, közben fényképezek is. Idejövételünk után néhány nappal egy csendőrről felszólította a lakosságot, hogy az utcán és portán 24 órán belül tegyen rendet. A határidő lejártá után egész más arcot mutat a falu. Állítólag lappangó orvlövészek bujkálnak a határban és ezért éjjel a lakosság részére korlátozott a mozgás. A korcsmákban időnként a csendőrség ellenőrzést tart. Mi az ittlétünk ideje alatt e téren semmit sem tapasztaltunk. A lakosság magatartását látva a csendőrség intézkedéseit tisztjeink is elítélik, mivel a lakosság velünk szembeni magatartása ellen kifogás eddig nem merült fel. A század gh-vezetője egy tartalékos hadapród őrmester . Mivel önálló század vagyunk, ő kézhez kapja az ellátmánypénzt és szabadon gazdálkodik vele. Ígyeszik, ami jót csak tud, beszerezni az ellátásunkra. Husztról naponként friss kenyeret és egyéb árut hoz a konyhára. Élelmiségünk kifogástalan. A szokatlan - ázott kutyákkal - ivóvizektől sok a hasmenésben szenvedő a századnál. Egy délutáni sétánk alkalmával a hegyoldali temető szélén találtunk egy kis forrást és ettől kezdve innen hortok az ivóvizet. Júli. 5-én az anyazászlóaljtló megkaptam az őrv[e]zető]i előléptetésemet. Vasárnaponként kiránduló csoport]ot szervezek. Ilyenkor szakácsaink korábban főzik az ebédet, hogy hamarabb indulhassunk. A jelentkező létszámra (40-50 fő) eltávozási engedélyt kérek kerékpárral, melyet meg is kapunk. Egy ilyen út 20-40 kilométerig is terjed. Nem győzünk betelni a táj változó szépségeivel. Hétköznap délután többször bemegyünk Husztra - munka után - várost nézni vagy moziba. Házigazdámom keresztül megismerkedtem a falu görögkeleti egyháznak papjával és családjával, kik meghívtak beszélgetésre. Ittlétünk alatt néhányszor megfordultam náluk, mert mindenről jól el tudunk beszélgetni. Leánya igen jól zongorázott, de volt náluk hegedű és gramofon is, így mindig kellemesen telt a náluk töltött idő. Az itt-tartózkodásunk utolsó napjaiban - a mozgósítások folytán - sok katonai egység vonult át a falun különböző irányokba. A századparancsnokom és két tisztárs és én az egyik útelágazásnál nézegettük a gyalog és málhás szekerekkel vonuló egységeket. Egyszer látjuk, hogy három katoná különböző alakulatoktól és irányból szaladnak egymás felé és kiabálják: Apám! - Bátyám! - Fiaim! - E három embernek a véletlen adott találkozó az útelágazásnál. Mi, akik szem- és fültanúi voltunk a találkozásnak, a látottak mély érzelmi hatást váltottak ki belőlünk. Ti., az apa már az első világháborúban is részt vett, de még most is hadköteles. A rövid, de meghatározó találkozás után igyekeztek alakulataikhoz csatlakozni. A látottak elmúltával tisztjeim mély felháborodással ítélték el azokat, kik a lakóhelyeken nem elég körültekintéssel végzik a tartalékos katonák családonkénti nyilvántartását, főleg a már idősebb korban lévőket. Századunk ma, 13-án kapott parancs értelmében abbahagyja a már befejezés előtt álló út építését, és elrendeltetik a menetkészültség. Ittlétünk ideje alatt a zsoldunkhoz munkapótdíjat is kapunk. Ez most megszűnik. Elbúcsúzva az ismerős falubéliektől, délután menetszerűen várjuk az indulási parancsot, amely naplementekor meg is érkezik. Szerencsére most is szép holdvilág van, mert az úton semmiféle világítás nincs engedélyezve. Egész éjjel úton voltunk.

Július 14., vasárnap

Virradatra Keselymező-Iza-Huszt-Rakasz-Felsőveresmart-Nagyszöllősn át Tiszaujhelyre értünk, ahol pihenőt tartva megreggeliztünk. Utunk tovább folytatva Bene-Nagymuzsaly-Beregszász-Asztely-Beregsurányon át délután 17h-kor érkezünk Tarpára és elszállásoltunk.

Július 15., hétfő, Tarpa

A század részére egész napos pihenő és szerelvény karbantartás. Mert a század fele indul aratási szabadságra, így én segítséggel írom a szabadságos nyomtatványokat, mert az idő rövid, éppen, hogy kész lettünk az indulásra. Ma arra sem volt időm, hogy szétnézzek a faluban.

Július 16., kedd

Az itt maradt fél századnak ma még pihenő és szerelvény karbahelyezés. Rajtunk kívül még pilóták vannak itt az iskolában szálláson. A tarpaiak között otthon érezzük magunkat, kik most végzik az aratási munkálatokat. A lakosság színmagyar, barátságos nép. A század irodát a falu főterén egy üresen álló üzletszerű helyiségben rendeztem be, melynek udvarán helyezkedtek el a szakácsok a konyhával.

Július 17-től Tarpa

A mai naptól a század itt maradt része - hogy legyen valami elfoglaltsága - a tőlünk 6 kilométerre lévő Tivadar alatti Tiszára jár vízigyakorlatra. Mivel alig van munkám, néha én is velük kerékpározok, hogy szétnézzek a tájon és néhány felvett készítek a vízigyakorlatról. Délutánokon csak beszélgetünk, nézegetünk a faluban, hol még van egy - apáink által emlegetett - szárazmalom , de már nem üzemel, aránylag jó állapotban, amit a gyerekek játszóhelynek használnak. Szabadidőnkét itt is kirándulásokkal töltjük. Járjuk a környék falvait és érdeklődve nézegetjük e tájnak a különféle építkezési stílusát, úgy a templomok, mint a házak, kapuk, görék terén. Délutánonként többször kimegyünk a tarpai kőbányába, mely különös látvány e sík határban kiemelkedő hegy maradványa, melyből évszázadok óta bányászhatják a követ. A már lemélyült kőbánya itt-ott meglévő peremén még látható néhány gondozatlan szőlőtöke azt mutatja, hogy valamikor szőlőhegynek használták. A lakosság a learatott gabonát a házuk udvarába hordja és rakja asztagba és csépli el, mert itt nincsenek tanyák a határban. A cséplési munkák idején segítettek a cséplőgépeket, kazánokat gépkocsival elvontatni egyik udvarból a másikba, mert igaerővel nehéz volt. Vasárnap délelőtt isentiszteletek vannak, délután szabadfoglalkozás. 29-éig megírtam a II. turnus szabadságos leveleit, mert ha megjönnek, mi azonnal indulunk a fehérgyarmati állomásra. A visszatérők közül - a tisztjeink által - kiválasztott szegény körülmények között élő több család számára a II. turnusra is írtak szabadságos levelet, mellyel velünk már jöttek is haza, aminek nagyon örültek.

Július 31. - augusztus 14-ig

Mire hazajöttem szab[adság]ra, az aratás már az utolsó kaszacsapásoknál tartott. A határon a talajvíz rengeteg szántóföldet borít. Alig ismerek rá a határra. Minden idegen, mindenütt nagy felfordulás a víztavakkal borított határon. Most elébem tárult az Alföld, melyet a Tisza szabályozása előtti időkről rögzített a krónika. Csak a már kiépült műutaknak és vasútnak köszönhető, hogy nem ladikkokkal kell evezni egyik településről a másikba. A tanyára is nehezen jutottam ki a dűlőutak hajlataiban lévő vizek miatt. Szántóföldünk hajlatait is víz borította, csak a partosabb foltonkénti területet lehetett úgy-ahogy megművelni. A város tele van mozgósított katonai egységekkel. A város erdőjében táborozik a szolnoki VI. utász zászlóalj is. Egyik nap lóhátra ültem és meglátogattam őket táborhelyükön. Örömmel fogadtak, és be kellett számolnom századunk hogylétéről. Amíg idehaza voltam, néhányan meglátogattak tényleges bajtársaim a lakásunkon.

Augusztus 14. - 15.

Szabadságom végén vonatra szálltam és a keserves utazással másnap reggel a fehérgyarmati állomásra találkoztak a szabadságról visszatértek. A Tarpára érkezésünkkor századparancsnokom szemrehányást tett, hogy miért állítottam ki olyan két ember részére duplaturnus szabadságlevelet, akik - szerinte - nem voltak a listára felírva. Természetesen én tagadtam, és mivel a listát sem találtuk már sehol, így állításom mellett kitartottam. Igaz, hogy ő sem emlékezett pontosan, csak feltételezte. Mindenesetre bárhog is volt, a két bajtárs hálás volt nekem, mert - mint mondták - az egy hónapi szabadságuk alatt családjuknak megkeresték az aratási, cséplési munkálatokkal az egész évre szóló kenyérré válót. Úgy vélem, e két ember körülményeivel századparancsnokom is tisztában volt, így nem is csinált ügyet belőle. Két ember nélkül megvolt a század.

Augusztus 16. - 17., Tarpa

Mindkét nap szerelvény rendezés, kerékpár-karbantartás, szabadfoglalkozás volt.

19-én: kerékpáros menetgyakorlat Tiszakóródra, hol málházási gyakorlattal folytatódott.

20-án: Szt. István ünnepe. Istentiszteletek felekezetek szerint. Délben ünnepi ebéd, délután szabadfoglalkozás.

21-én: a század egész nap az utcák rendbehuzatával és a vízlevezető árkok helyreállításával foglalkozott.

22-én: reggel parancs érkezett, hogy a 23-24-én megtartandó hadgyakorlaton való részvétel miatt a század vonuljon Salánkra. Délelőtt teljes menetkészültség és az ebéd elfogyasztása után a század elindult. Az út kb. 50-60 km. Beregszász határában egy hatalmas záporosótól teljesen bőrig áztunk, hogy csizmáinkból is ki kellett a vizet önteni. Csúrom vizesen este értünk Salánkra, ahol már annyi volt a katona, hogy egymást érte. Az utcákon borzalmas volt a sár, szállás nincs, mindenki kezd fájni a vizes ruhában. Végre sikerül fedél alá jutni. Kerékpárjainkat az udvarokon állítottuk össze bokáig érő sárban. Az üres helyiségekbe, padlásokra szalmát hordtunk és valósággal egymásra feküdtünk a helysűke miatt. A salánkiak a pokolra kívánták ezt a rengeteg katonát ilyen időben. Teljesen igazuk is volt. Éjszaka a vizes ruha gözzé vált rajtunk, de legalább nem fáztunk.

23-án, péntek

A sötét hajnalon már a gyalogos csapatokat irányítják a tüzelőállásokba. a páncéltörőket a kezelők húzzák káromkodva a bokáig érő sárban. Nehezen indul minden. Mi még az udvarról nézzük a kínlásokat. Az idő teljesen borult, azért is virrad nehezen. Alig indult el a csapatok eleje, ismét esik az eső. Mivel nincs kilátás jó időre, a vezérkar visszarendel minden csapatot a szállására.

24-én, szombat

Lefűjják az egész hadgyakorlatot és elrendelik az alakulatok visszavonulását állomáshelyükre. Ez a salánki határ olyan gyakorlóhely, mint Hajmáskér a Dunántúlon. Visszafelé menet déltájban az idő kiderült és délután, mire Tarpára visszaértünk, a ruhánk teljesen megszáradt. Ezek után elmondhattuk, hogy „két jó hosszú kerékpárút és egy bőrig ázás árán” ezt a hadgyakorlatot megúsztuk. A jó szállásainkon mindannyian mély álomba merültünk.

Augusztus 25., vasárnap

Az elmúlt két nap viszontagságai és fáradalmi után a század a szerelvények rendbetétele után szabadfoglalkozást kapott. A jó vasárnapi ebéd után - mivel Lajos napja is van - többen a kocsmába mentek az időt tölteni. Mint derült égből a villám, 19h-kor a század kürtös riadót fúj, és elrendeltetik a málházás. Egy félóra múltán az egész század az utcán indulásra kész, csak Varga szakaszvezető szolgálatvezető és Balogh törzsőrmester nincs sehol. Négy embert gyorsan értük küldök a kocsmába, hogy ha ittasok is, hozzák őket ide, míg a tisztek meg nem érkeznek. Varga szakaszvezető még ittasan is csendes volt, így őt könnyen feldugtam az irodakocsira, de Balogh törzsőrmestert nem sikerült, annyi ideig vitatkozott velünk. A század-parancsnokhelyettessel is összevitakozott, aki végül letartóztatta és két szuronyos ór közé kocsira ültette. Engem bántott az eset, hogy az öreget a makacssága miatt nem tudtam a tisztek szeme elől eldugni. Az eljárás is szabálytalan volt vele szemben, de ez már megtörtént. A sötétség beálltával elhagytuk Tarpát.

Augusztus 26., hétfő

Egész éjjeli menet után hajnali 4h-kor Tiszasásvárra értünk, hol egy uradalom dohánypajtájába beszállásolás után lepihentünk. Ez a falu egy Tolvaj nevű gróf birtokához tartozik és a lakosság az uradalomban dolgozik. Itt-tartózkodásunk ideje alatt a közeli Tiszára jártunk robbantási gyakorlatra. Bécsben most tárgyalják az erdélyi kérdést és minden nap izgatottan várjuk a híreket az uraság rádiójából. Ez a várakozás egészen 30-áig tart. 30-án reggel türelmetlenül várjuk a híreket, de még mindig semmi eredmény. A század kivonul gyakorlatra. Egyszer jön a hír a döntésről. Az öröm nagy, de nem teljes, mert csak a fél Erdély visszaadásáról van szó, amelyről egész nap fejtegetjük a véleményeinket. 31-én egész nap ünnepies a hangulat. A lakosság zászlódíszbe öltöztette a falut. Századunk az uraságtól ünnepi vacsorát és bort kap.

Szeptember 1., vasárnap

Gyönyörű, napfényes időre ébredtünk. Igyekszünk rendbe szedni magunkat a mai ünnepségre. 10h-kor megkondulnak a sásvári g[örög] kath[olikus] templom harangjai és civilek, katonák indulnak, hogy részt vegyenek a templomkertben tartandó tábori misén. Én, mint ref., csak azért mentem el, hogy néhány felvételt készítsék a miséről. Utána megnéztem a templom belsejét, mert gyönyörűen fel volt díszítve. Délben ismét jó ebéd volt és bor, délután szabadfoglalkozás. Délután széjjel is néztünk a faluban és az egyik háznál láttunk egy félig már kopasz, zörgő csontú papagájt, amely - egy 92 éves ember állítása szerint - több mint 120 éves. A papagáj még most is mondta, hogy „jó napot”.

Szeptember 2., hétfő

A hozzánk érkezett p[aran]cs szerint a magyar h[aj]ds[ereg]-nél elrendeltetett a magas nyakú zubbonyok lehajtott nyakúvá való átalakítása, melyet a század szabóí végre is hajtottak. Századparancsnokunk egész nap az után járt, hogy századával részt vehessen a visszacsatolt területek megszállásában. Ti. a Fővezérség századunkat haza akarta küldeni. A század legénysége pedig fele-fele arányban a hazamenést, ill. a bevonulást választotta. Kíváncsian vártuk a fejleményeket. Az irodában 75 000-es térképből a falra függesztettük Erdély térképét és tanulmányoztuk a visszacsatolt terület új határait. Idő: szép, napos.

Szeptember 3., kedd

A század legénysége a szerelvény- és kerékpár-karbantartás mellett a leszerelés és a bevonulás lehetőségeit vitatja. Az idő ma is szép, napos.

Szeptember 4., kedd

A századparancsnok sok utánjárása a század mindkét tábora számára hozott örömet. Egy rendelet értelmében a század 20%-át haza kell küldeni leszerelés végett, amelybe a hazamenni akarók nagy része bele is fért. Ezeket sürgősen összeírtam, és a tisztek a jelentkezőket családi és anyagi helyzetük figyelembe vétele alapján válogatta ki a 20% erejéig. A század többi része - mint a Gyorshadtest kötelékébe tartozó egység - részt vesz a bevonulásban. A hazamenők kiválogatása és a bevonuláshoz való előkészületek lázas ütemben folytak, és az esti órákra be is fejeződtek. Az idő, mint tegnap.

Szeptember 5., csütörtök

Dél előtt elbúcsúztunk a hazaindulóktól, kiket útra indítottunk Szolnokra Balogh törzsőrmester vezetésével, aki egy heti fogda után - amit igyekeztünk vele kellemesen eltölteni - szabadult. Délután 16h-kor a század itt maradt része felsorakozik a sásvári főtéren, és 17h-kor elindul a határ mentén lévő Tiszabökény községbe, hol egy zsidó által bérelt piszkos uradalmi tanyában töltöttük az éjszakát. Idő: változatlan.

Szeptember 6., péntek

Szép, derült reggelre ébredtünk. A reggeli lefogyasztása után élénk kerékpár málházás és öltözetünk rendbe szedése. Nyolc óraker a nap már teljes erejéből ontja a meleget a tiszabökényi útra, ahol a század teljes díszbe öltözve várja az indulási parancsot. Itt pár felvételt készítek a századról, és 10h-kor besorolunk a Győrshdt-be. 11h-kor megmozdul az egész oszlop, és rendes tempóban gurulunk a határ felé, hová percről percre közeledünk. A hőség kezd tetőfokra hágni. Fejünkön a sisak forró, mint a tüzes vas. 11.30-kor Nevetlenfaluban taposunk a pedált, ahol a falu lakossága virágot osztogat, és kíván sok szerencsét további utunkhoz. Ez a falu már a határ mentén fekszik. Századunk déli 12h-kor gurul át a trianoni határon. Balra egy új emeletes román vármőr épület, melynek falai és ablakai alaposan össze vannak löve az utóbbi idők határc incidensei következtében. Útközben számos helyen találkoztunk úttorlaszokkal, melyek azt mutatják, hogy fegyveres ellenállásra is felkészültek. Különösen Halmi község bejárata van feldúlva. Betonerdők, drótakadály, tankárok. A különböző úttorlaszok miatt - melyet a lakosság igyekezett eltávolítani - csak egyesével tudtunk előre haladni. 12.30h-kor érkezünk be a faluba. Az egész helység ünnepi díszben, rögtönzött magyar zászlók diadalkapu, nagy lelkesedés fogad. Megállás nélkül vonulunk át a községen. (hová az I. lépcső már tegnap bejött) és Túrterebes, Sárköz, Avasújváros elhagyásával este a baksai temető mellett sátor táborban lepihenünk. A napi menet kb. 50-60 km.

Szeptember 7., szombat

Nyugodt éjszakai pihenő után 5h-kor ébresztő. A reggeli elfogyasztása után hűvösben folytattuk utunkat. Elérve Szinyérváralját - hol nagyméretű betonerdő-vonal húzódik - a diadalkapunál 9h-ig pihenő van. Ez idő alatt megnéztük az erdőket, némelyik a szélső házak udvarába van beépítve. 9h-kor indulás és az idő ismét meleg, szembeszél fúj, nagy a por. A mai nap már az első lépcsőben haladunk. Remetemező, Barnafalu, Erdőszáda helységeken áthaladva az út mellett töltjük a délutánt, mert közben a Győrshadttest lovassága és tüzérsége végeláthatatlan sorban vonul előre megszakítás nélkül. 18h-kor indulás. Az utak rendkívül rosszak, nem úgy, mint a csehek megszállta részeken. Emiatt az alakulatok előrejutása lassú, mert a lovasság, tüzérség, gépkocsizó és kerékpáros alakulatok egy úton, egymás mellett vonulnak. 20-21h körül a lovasságot beszállásolták, ill. más útra irányították és számunkra szabad lett az út. Eddigi utunkon az út zsúfoltsága miatt láttunk néhány gépkocsit az árokba fordulva. Az estével beborult, koromsötét van és kellemetlen szél fúj. Hullámos utak rossz állapotban. Melegünk is van, fáradtak is vagyunk. Egy magaslaton pihenő és a szél elől mindenki az árokba húzódik. Selmeci hadapród káromkodik, szítja a konyhát, közben lámpájával végigjárja az embereket, nehogy elaludjanak. Rövid pihenő és indulunk, nehogy a felmelegedett testtel valaki megfázzon. Közben találkozunk a konyhával. A vacsorára főzött káposztás tészta kihűlve, közel az éjfélhez. Megettük és mentünk tovább. A sötétség miatt virradatig gyalog töltük a kerékpárt.

Szeptember 8., vasárnap

Virradatkor, akik bírtuk, kerékpárra ültünk, és elindultunk hegynek fel, Kovás, Kápolnamonostor, Csernafalva helységeken át, hullámozó vidékeken haladva, elhagyunk egy gyalogos zászlóaljait és egy utászszázadot. A 6h-ig tartó különböző kapaszkodók után egy völgyben találjuk Magyarlapos helységet. A főutcán diadalkapu áll, a helység is igen rendes. Áthaladva a falun ismét hegynek kapaszkodunk, és kerékpárunkat tolvaj 1/2 órai gyaloglás után - szerpentinutakon - elérjük a hegy tetejét. Közben egy bővívíz forrásnál lemosakodunk a tegnapi útról. A századunk többi része messze elmaradt. 7.30h-kor egy veszedelmes szerpentin ereszkezdünk le Rohiba, amely a hegyek közé eldugott kis románok lakta falu. Szakácsaink itt már meleg feketével vártak bennünket, amely után a szénaboglyák tövében pihenőre térünk. Századunk többi része szórványosan érkezik be a déli órákig. Mindenki hullafáradtan dől rövid pihenőre. Szerencsére nagyon szép idő van. A tegnapi reggeltől megtett út kb. 80-90 km. Alighogy az utolsó csoport beérkezik, a kürtös riadót fúj és a század ismét útra kész. 12.30h-kor elindulunk ugyanolyan meredek úton, amilyen a faluba lejöttünk. A kerékpárt könnyebb felfelé vinni, mint tolni. 2 órai kapaszkodó után értünk fel a hegyre, megelőzve egy fogatolt vonatsozlopot, melynek lovai minden erejüket megfeszítve kapaszkodtak a meredek úton, többször térdre esve. Szánalom volt látni őket. A túloldalon is meredek úton ereszkezdünk le és 16.30h-kor egy legelőn átvonuló patak partján ebédelünk meg. 17h-kor indulás tovább. Innen az út már kedvezőbb, állandó enyhe lejtéssel, és kevés erővel igen jól haladunk. Magunk mögött hagyva Boérfalva, Hollómező, Pecsétszeg, Felső-, Alsóköszly helységeket, elérjük Dés városát. Itt megelőzzük a huszárokat, akik bevonulnak Désre az ünnepélyes fogadtatásra. Mi balra térve tovább haladunk Kozárvár, Retteg, Felőr, Csicsókeresztúron át Bethlenbe. Nehezen jutunk a városba, mert lassan halad az előtünk lévő csapatok beszállásolása. 20-22h-ig várunk, míg szállásra jutunk. Szénapajtkába térünk pihenőre. Aznapi utunk déli 12-20h-ig kb. 70-80 km.

Szeptember 9., hétfő

Mikor felkeltünk, már a tegnapi Dés alatt elhagyott huszárok (kik az éjjel értek ide) már nyergeltek és indultak tovább. Mi megborotválkoztunk és tiszta alsóruhát váltottunk. 9h-kor a század menetkészen. Irány: Somkerék, Bethlenkeresztúr, Sajómagyaros, Szeretfalva, Harina, Galázfalva, Dipse, Kolozsnagyida (hol a híres nagyidai cigánybanda zeneszóval fogadott bennünket, gyönyörű diadalkapu alatt), majd Tekére érve - melynek lakosai szászok és magyarok - festői népviseletükben leírhatatlan örömmel fogadtak bennünket. Az utca két oldalán terített asztalokon kalács, sütemény, sült hús, bor, pálinka. Le kellett a kerékpárról szállni és enni-inni mindenkiből, csak aztán mehettünk tovább. Eddig sehol ilyen lelkes fogadtatás. Innen továbbmenve Tekeújfalun át Beresztelkére, ahol az éjszakát töltjük. A ma érintett helységek nagy része magyar ajkú lakosok voltak, és mindenütt szeretettel fogadtak bennünket. Itt Beresztelkén románajkú a lakosság és feltűnt a velünk szembeni tartózkodó magatartásuk. Kellemes jó idő lévén az éjszakát az udvarokon töltjük. A napi utunk 70-80 km.

Szeptember 10., kedd

3h-kor ébresztő, gyors mosakodás, málházás és 6h-kor már Szászrégen főutcáján taposunk a pedált. A fellobogozott város utcáinak kövezete még mindig virággal borított a tegnapi bevonulók után. Radnótfája községbe érve 8h-ig pihenő, közben reggelizés. Innen már mi fogunk az I. lépcsőbeli alakulatok legelején vonulni, így századunkat a kerékpáros gyalogság elé vezénylik. Most már a gépesített alakulatok vonulnak az első lépcsőben. Igen rossz, de annál is porosabb úton vonulunk Székelyföld felé. Alsóbökény, Felsőbökényen át 11h-kor elérjük Nyáradremete, az első székely község határát. A község gyermekei a domb tetejéről futva jönnek elébünk, hogy segítsenek feltolni a kerékpárjainkat. A dombon diadalkapu áll, hová a fiatalok és a falu lovasbandériuma jött elébünk, hogy velünk együtt vonuljanak a faluba. Három diadalkapu alatt rengeteg virág és csók, örömkönnyek között vonultunk be, hol a tekei fogadtatáshoz hasonlóan, terített asztaloknál gyorsan megebédeltünk, és folytattuk utunkat tovább. Szóvátán hasonló fogadtatás, Parajdon szintén. Életem legszebb napja eddig ez a mai nap. Szeretném, ha az otthoniak láthatnák ezeket a leírhatatlan örömben úszó embereket. Ezek tudhatják igazán, mi magyarnak lenni idegen uralom alatt. Tovább vonulva a fennsíkokról szebbnél szebb vidék tárul a szemünk elé. Elhaladva Alsó- és Felsőfalva között Korondra érkezünk, hol éjszakára szállásoltunk. Elhelyezkedésünk után lemosva az út porát - melytől már csak a szemünk ragyogott - házigazdáink vendéglátása után a község házán tiszteletünkre rendezett bála mentünk, amely éjfélig tartott. A ma megtett utunk is kb. 70-80 km volt.

Szeptember 11., szerda

Reggel - a lakosság szívélyes búcsúztatása után - továbbindultunk. Egy magas emelkedő megmászása után leereszkedtünk Farkaslaka helységbe, hol a lakosság a református iskola előtti téren üdvözlő bennünket, szép hagyományos székely népviseletbe öltözve. Ennyi sok szép fiatalságot együtt még eddigi utunkon nem láttunk. Mivel útközben, ha lehetőségem van rá, fényképezgetek, hogy emlékeim maradjanak utunkról, élményeinkről. Itt a sok szép fiatalságot látva különösen fontosnak tartottam őket megörökíteni. Mivel utunkat a naponkénti terv szerint kell folytassuk, az örömpoharak kiürítése után, egy-egy csirkecomb vagy más jó harapnivaló után, tovább vonulunk Szentlélekre, ahol a környék lakossága gyűlt össze fogadtatásunkra. Itt a századunk parancsot kap az elszállásolásra, melynek a lakosság rendkívül örül. Mi pedig szeretünk volna Székelyudvarhelyre menni, mivel út közben sok szépet hallottunk róla. Azonban még meg sem kezdtük a beszállásolást - gyorsfutár útján - újabb parancs érkezik, hogy a szomszédos Malomfalvára vonuljunk, és ott szállásoljon be a század, amely meg is történt. Mivel e kis helység félreesik a bevonuló csapatok útvonalától - de közel Székelyudvarhelyhez - a lakosság egy része és a fiatalság Udvarhelyre ment az ünnepségre. Estefelől visszatérve örömmel láttuk falujukban jelenlétüket. Közben mi befejeztük a beszállásolást az udvarok szénapajtkáiban. Én egy igen kedves, Farkas nevű családnál kaptam szállást néhányad magammal. Jelen parancs értelmében holnap délig maradunk, addig a kerékpár és szerelvény-rendbehozattal foglalkozunk. A lakosság állandóan köztünk időzött, beszélgetett, ezzel-azzal kedveskedtek. A fiatalok kerékpárjaink karbantartásában segítettek.

Szeptember 12., csütörtök

Reggel ismét benépesültek szállásaink udvarai, és minden folytatódott tovább. Mindenre kiterjedő érdeklődéssel vettek körül bennünket, ami hazai viszonyainkat illeti. Délben megérkezik a parancs, hogy a század vonuljon Zetelakára. A falu leányai rengeteg virággal díszítik fel kerékpárjainkat, és így indulunk útnak. Út közben csepergős esős időt is kaptunk. Elég hullámos kapaszkodók után Sejkétfüredő, Székelyudvarhelyen át a késő délutáni órákban érkezünk uticélunk határába. E helység is félreesik a bevonulási útvonalról, de azért ők is várták tegnap a honvédeket. Mivel ma már visszatértek a soros munkához, annál nagyobb meglepetés volt a számunkra a mi ma délutáni megjelenésünk, ami megelőzött ugyan bennünket, mert mire odaértünk, a lakosság egy része a határból futott össze - munkáját otthagyva - fogadtatásunkra. Az egész falun látszott, hogy várta a honvédeket, mert a községbe vezető út két oldalán rögtönzött fenyők vannak ültetve, a község bejáratánál pedig diadalkapu áll. Hogy az előljárási- és lakosságnak egy kis ideje legyen előkészülni fogadásunkra, a község bejárata előtt egy félóra leállunk, hol a gyerekek teljesen körülvették a századot, így este lett, mire bejutottunk és elszállásoltunk. Alig hogy elszállásoltunk, a lakosság megrohanta a szállásudvarokat és hordta-vitte a katonákat vacsorázni. Ma nem kellett katonáinknak vacsoráról gondoskodni, hisz az ő vacsorájukról is mások gondoskodtak. Engem két, 13-14 év körüli kislány kapott el a kapuban. Házukhoz érve láttam, hogy a legmódosabb családok egyikéhez sodort a véletlen. Ezt már út közben gondoltam, mert igen intelligens és műveltek voltak elrablói. Belépve házukba - a legnagyobb meglepetésemre - ott látom Veress hadnagy századparancsnokomat, elrablói szüleinek „fogságában”. Az ízletes fogásokból összeállított vacsora (amely bizonyára már a tegnapi napra volt előkészítve) végeztével, megköszönve a szíves vendéglátást, írónki teendőim miatt elbúcsúztam. Eközben vendéglátóim meghívtak az előljárási által - tiszteletünkre rendezett - táncestélyre, ahová, dolgom végeztével a szállásomra értem jött „rabtartóimat” - feletteseim csodálkozására - karon fogva vezettem be. A kellemes hangulatú táncestély éjfélig tartott.

Szeptember 13., péntek

A kapott parancs szerint a századunkat a mai nap a Görgényi-havasok és a Hargita hegység között, Zetelaka és a gyergyóújfalui úton lévő hidakhoz és kanyarodókhoz, őrszolgálatra gépkocsival széthordták. Állítólag Horthy kormányzó ezen úton fog Székelyudvarhelyről Gyergyószentmiklósrá menni. Én, mint egy tartalék őrség parancsnoka, a Küküllő és a Sikaszó folyó találkozásánál lévő oláh településnél lévő Serbán kocsmá udvarába szállásoltam be az őrséget. Mivel a házigazdánk oláh, lévén két legényfia, látszott rajtuk, hogy nem szívesen látnak itt bennünket, sőt a magyar érzelműek figyelmeztettek, hogy vigyázzak, mert ezek vasgárdisták. A sötétség beálltától virradatig megiltottam nekik a lakás elhagyását, és őrséget állítottam. Mi a szénapajtában helyezkedtünk el. Az idő kissé borongós volt.

Szeptember 14., szombat

Az éjszakát nyugodtan töltöttük. A reggeli dolgaink végezte után néhányan felmentünk a mögöttünk lévő fennsíkra, hol őzeket emlegettek. Lőni azonban nem sikerült, mert ők figyelmesebbek voltak nálunk, és idejében eltűntek szemünk elől. A fennsíkot darabos szikla borítja, igen sok kígyó- és viperafészék van rajta, szinte irtózunk rajta járni. Mivel borongós az idő, a kövek között tanyáznak. Dél tájban kisütött a nap és a viperák kijöttek az országhatárra sütkérezni, hol az élénk gépkocsiforgalom miatt sok szétaposodott. Itt láttam életemben először viperát. Délután 16.30-kor parancs érkezett, hogy vonuljunk be Zetelakára, mert a Kormányzó úr nem megy Gyergyószentmiklósrá.

Szeptember 15., vasárnap

Mivel befejeződött a visszacsatolt területek megszállása, az újabb parancs értelmében reggel 9-kor elbúcsúztunk Zetelakától, és elindulunk vissza Szászrégenbe. Útközben jól elázva az esőtől - mely egész nap esett - Malomfálván ismét beszállásoltunk. Nem sikerült a régi helyünkre, mert más alakulat foglalta el. Az éjszakát itt töltöttük.

Szeptember 16., hétfő

A reggeli órákban erősen borult időben - a tegnapi elázás után - nem valami vidám hangulatban indultunk útnak, Kobánfalva, Siménfalva, Rugonfalva, Székelykeresztúr, Szentábrahám és Bözödön keresztül Erdőszentgyörgyre, hol megebédeltünk. Egy órai pihenő után elindulva Szentháromság, Nyárádszereda, Jobbágyfalva, Csikfalva, Jobbágytelke, Körtvélyfája helységek érintésével és Radnótfája helységek érintésével a késő délutáni órákba érkezünk Szászrégenbe, hol be is szállásoltuk.

Szeptember 17. - október 1-ig, Szászrégen

A bécsi döntés alapján visszakerült erdélyi részek megszállása hivatalosan is befejeződött. Most folynak a megbeszélések a további teendőkről. kíváncsiak vagyunk századunk további sorsával kapcsolatban. Én, Csahóczy Sándor század kurtós és Kató János századunk postakezelője - tényleges bajtársaim - egy száz szeszfordéknél szállásolunk be, aki a tágas irodahelyiségét bocsátotta rendelkezésünkre. Itt helyezkedtem el a század irodával is, mivel házigazdánk igen kevés adminisztrációs munkát végez, így jelenlétünkkel nem zavarjuk. Egyébként barátságos, intelligens, művelt ember, szíveskedő vadász. Esténként szívesen elbeszélget velünk, különösen vadász élményeiről. Három különböző típusú vadászfegyvere van (német gyártmány), szépen rendben tartva. Felesége igen szép, kedves asszony, magyarul keveset tud beszélni, de azt jól. A város és a környék lakói a selejt vagy felesleges gyümölcsöket szekérszámra hordják ide az udvaron lévő tárolókba, melyből majd a szesz főzi. Jól élünk gyümölcsessel. Századunk a Maros csatorna szabályozása munkát kapta, melynek egy szakasza szállásunk kertje alatt folyik el, és mi ide járunk fürödni és mosni. A város szép, tiszta, rendezett, jellemző szász lakosaira, de sokan laknak benne magyarok is. Több fotót készítettem a városról. Az irodai munkám mellett egy hétig összekötő szolgálatot is teljesítettem a hadsereg-parancsnokságnál. Vasárnap délután szászok és magyarok népviseletben jelennek meg a korzón, festői látványt nyújtva a szemlélőknek. Elcsodálkoztunk azon, hogy itt Szászrégenben milyen magas termetűek a szász lányok. Utunk folyamán más szász lakos településeken ilyen feltűnően magas lányokat nem láttunk. Egyik nap a város vadásztársulata meghívta a hadsereg-parancsnokság tisztjeit vadászatra. A mi házigazdánk két vaddisznót ejtett, melyhez gratuláltunk neki. Kató János barátunkat - saját kérelmére - a légierőhöz helyezték át, mint mondja, mindig oda vágyott. Sajnáljuk, rendes bajtársunk volt. A szeptember 5-én leszerelés végett hazaküldött tartalékosok kísérője, Balogh tőrszermester is megérkezett, és jelentkezett szolgálattételre. Rettenően sajnálja, hogy nem volt velünk a megszállás első napjaiban. A századnak tartalékosai állandóan a leszerelésüket várják.

Október 2-án

Egy tegnap érkezett parancs szerint századunk ma reggel 5h-kor útnak indul a Csík megyei Gyergyóbékás határközségbe. Az utat Marosfalu, Marosvécs, Disznajó, Dédán át Ratosnyáig kerékpárral tettük meg. Itt Botond gépkocsira rakodva Palotailva, Gödemesterháza, Maroshévíz, Salamás, Ditró, Szárhegy, Gyergyószentmiklóson át - az útközben kapott parancs értelmében - a Gyilkos tóig mentünk. A tó és környékének megpillantása csodálatos látványként tárult eléink. A tó a hegyek aljában kb. 2 km hosszan elnyúlva, a széle tele hínárral, a víz felszínén pedig még a tó alakulása előtti erdők, még gyökerükkel fogva függőlegesen álló szálkák hosszabb-rövidebb csonkjai állnak ki. A tó vize több méter mélyen átlátszó, tiszta, melyben jól látható a tónak élővilága. A tó környékén a hegyoldalakon szétszórva, szebbnél szebb nyaralók, villák, panziók, szállók, a tájba illően, nagy részük fából építve a jelen kor igényeinek megfelelő berendezésekkel. A legszebbek közé tartozik a „Hotel Európa”, a „Makkai villa” és a „Havas gyopár” panzió. Ez utóbbi - a tó és a Békás szoros közötti alagút között - a legszebb épület. Ennek van a Békás patak vize által hajtott turbinája, mely 220 V-os világítást biztosít a panzió épületeiben és környékén. E panzióba szállásolt be a századparancsnokság, én pedig egy szépen berendezett padlásszobában helyezkedtem el az irodával. Az egész panzió épülete gyönyörű székely népművészeti bútorokkal, szőttekkel és tárgyakkal van berendezve. Az egykori földregés által leomlasztott hegyoldalak itt zárták el a Békás patak útját és jött létre a Gyilkos-tó medre, melynek megtelése után a víz utat keresett magának, hogy folytathassa az útját a Békás szorosban. Erre a völgyet elzáró törmelékre épült rá a Havasi gyopár panzió. Innen lejjebb kb. 100 m-re van egy 50-60 m-es mesterséges alagút, amelyen a közúti forgalom halad át. Ezen átjutva rögtön elénk tárul egy óriási mélység, ahová egy ötkanyaros meredek szerpentinű vezet le. Ugyanitt az alagúttól balra két hatalmas eséssel zuhog lefelé a Békás-patak vize a mélybe, melynek zaja elnyom minden emberi hangot. A szerpentinűen leérve egy kis lapos térség van, ahonnan két irányba természetes völgyeken lehet távozni, míg a szemközti irányba - ahová az út és a patak vize vezet - a természet ereje által kialakított sziklafalak közé, ahová a műút is vezet. A sziklafal bejárata előtt az út jobb oldalán van - egy Paleu nevű román illetőnek - egy most épült turistaszállója, amely még berendezve nincs, de lakható. Századunk ide szállásolt be, mert a feladatuk kapott munkálatokhoz ez van a legközelebb. Feladatunk, a szerpentinutak teljesen tönkrement korlátfalainak újjáépítése. Kissé kellemetlen érzés a két óriási sziklafal között lenni, de lassan megszokjuk. Itt a napot csak déli 11h-13h-ig látjuk, míg átmegy a hasadék felett. Egyébként gyönyörködünk a természetet a gyönyörű alkotásán.

Október 3-án

A század részére pihenő, szállásrendezés és ismerkedés a számunkra szokatlan környezettel. A mai nap tisztjeink is kijöttek, hogy szemrevételezzék a szerpentinút korlátfalainak építési lehetőségeit, mely teljesen el van pusztulva, utána megnézték a század szálláshelyét is. Ezután - néhányan csatlakozva hozzájuk - végigmentünk a szorosban, hogy megcsodáljuk a természet e számunkra ismeretlen szépségét, amelyről több felvételt készítettem. A szerpentin völgyéből az út a patakkal együtt eltűnik a két óriás sziklafal között, amely kb. 100 m után jobbra egy szabad térre nyílik, míg a bal oldal változatlanul meredek és közvetlen az aljában fut az út tovább. A térség után balra kanyarodva ismét két fal között halad, ahol az út átlépve a patakot a jobboldali sziklafal alá vésvé fut tovább. Ezt a részt a szűk kanyargóssága miatt „Pokolkapujának” nevezik, de jogosan, mert itt kezdődik az igazi szoros, mely megszakítás nélkül tart óriási sziklafalak között a szoros végéig. Visszatérve a szerpentin melletti vízeséshez, az előttünk lévő völgy túlsófalán áll egy meredekfalú sziklaóriás, melyet „Oltárkő”, mások „Istenszéke”-nek neveznek, amelyről az ideérkezésünket megelőző napok egy érdekes eseményét mondták el az itt lakók. Annak öröme, hogy Erdély ezen része visszakerült az anyaországhoz, egy környékbeli fellelkesült magyar leánynak valahogy sikerült feljutni a tetejére - hová eddig még senkinek nem sikerült feljutni - és a bevonuló honvédek tiszteletére a magával felcipelt nemzeti színű zászlót a velünk szemben lévő csúcsra kítűzte, melyet még most is ott lenget a szél. A leány azonban lejönni már nem tudott, míg a honvédek valami módon megfelelő hosszúságú kötelet fel nem juttattak hozzá, melyen szerencsésen leereszkedett.

Október 4-től

Századunk megkezdi a korlátfalak építését. A század egy része a Havasi gyopár panzióval szembeni, míg a másik rész a szorosba vezető utak falait építi. Dacára annak, hogy ez a környék nagy üdülő és kirándulóhely, a románok az utak karbantartására (Erdély más részén sem) nem fordítottak gondot. A munkálatokhoz az anyagot a panzióval szemközti sziklafalból robbantással biztosítjuk, melynek időpontjáról a környék lakóit előre értesítjük az épületek ablakainak kinyitása végett, hogy a légnomás e szűk térben kárt ne tegyen. Mivel a századnak munkáiról időközönként jelentést kell küldeni a HM-be, századparancsnokom megkért - mint a század egyetlen amatőr fotósát - hogy készítek felvételeket a munkálatokról a jelentések mellé. E célra 6-án 10 pengőt adott filmek beszerzésére. Szép, napfényes, meleg idők járnak, habár itt a szorosban a levegő hűvös. 13-án reggel némi hó esett ugyan, de már délre el is olvadt, és tovább tartott a jó idő. Ma reggel, lévén vasárnap, egyik barátommal - nem törődve a hóval - nekivágtunk a szemközti sziklafalnak, hogy megmásszuk. Vesélyes, meredek falon, cserjékbe kapaszkodva párkányról párkányra a hótól gémberedett kezünkkel, kétórai küzdelem után sikerült feljutni a sziklafal tetejére. Ezt sem tenném meg még egyszer. sokszor szívesen visszatérnék volna, de még visszanezni is rossz volt. Tudtuk, hogy az első próbálkozásnál biztos a lezuhanás. Rájöttünk, hogy ez nem az Alföld. Vasárnaponként kirándultunk, hol egyik, hol másik hegyre. Láttuk történelmi idők maradványait, ettük a - hegyoldalon nagy kiterjedésű - málnabokrok gyümölcsét medvék társaságában (de csak tisztas távolból), alkonytájt láttunk vaddisznókat legelni az oltárkő melletti tisztáson. Ugyanitt egyik bajtársunk egy közelünkbe tévedt kis őzgidát a sziklafalnak szorítva megfogta, de a remegő kis állatot megsajnálva, miután mindnyájan megsimogattuk, felvitte az erdőbe, és elengedte. Ladikáztunk a Gyilkos-tavon, napsütéses időben gyönyörködtünk a part mentén itt-ott látható sziklás tőfenékben és annak élővilágában. Olyanok voltunk néha, mint a gyerekek.

Október 9-én

Selmeci hadapród őrmester 41 fővel bevonult a határ menti Gyergyóbékás községbe, és ott a környékbeli erdőkben beindította a fakitermelést a határvédelmi munkálatainkhoz. A korlátfalak építése jó ütemben halad. A legfelső szerpentin falának közepébe egy hatalmas kötömböt állítottunk, melyre előzőleg rávésték az utászorgonyt és századunk nevét feketével kifestve, mely a völgyből is jól látható.

Október 20-án

Délután a szorosban való kóborlásunk során felfedeztünk csaknem a patak vízszintje magasságában egy igen alacsony barlangszerű nyílást, amely felkeltette érdeklődésünket, és átgázolva a sekély vizű patakon hason csúszva is csak nehezen tudtunk az alacsony és szűk nyíláson kijutni. Néhány méter után kiszélesedve zegzugos folyosón óriási teremszerű helyiségbe értünk, melyben villanylámpáink fényénél a természet csodálatos szépségű cseppkövei tárultak a szemünk elé. Tovább nem mertünk menni, attól félve, hogy most találunk vissza a kijáráthoz és visszafordultunk, hogy elmondjuk, mit találtunk. Felfedezésünkre többen is kíváncsiak lettek - tisztjeink közül is - és most már több csomó vonatokötéllel tértünk vissza, melyet a bebújás után egy sziklához erősítettünk. Innentől kezdve a köteleket magunk után eresztve nagy területet bejártunk, és nem győztünk csodálkozni e gyönyörű alkotásán a természetnek. Az a meglepő számunkra, hogy az itt élők minderről semmit sem tudnak, csak csodálkozva hallják tőlünk.

Október 24-ére

Befejeződtek a szerpentin korlátfalainak munkálatai, amelyről néhány felvételt készítettem. A század a műszaki felszerelések karba helyezésével és összecsomagolásával foglalkozik, és megelégedve tekint fel a völgyből a szépen sikerült munkára.

Október 25-én

Bevonult az egész század Gyergyóbékásra, hogy teljes erővel hozzájáruljunk a határvédelmi munkálatokhoz, melyeket a tél beállta előtt be kell fejezni. A Selmeci hadapróddal 9-én lejtő szakasz nagy mennyiségű szálfat termelt ki a környező hegyek erdeiből, amelyet a helybeli fogadott fuvarosokkal szállítottunk a helybeli fűrésztelepre feldolgozás végett. A fűrésztelepet a honvédség részére igénybe vettük, de a gépész nincs a faluban. Érdeklődésünkre megtudjuk, hogy a gépész Sepsiszentgyörgyre való, ki a megszállás előtti napokban hazautazott családjához. Lakcímét megtudva századparancsnokom gépkocsival lement hozzá, megkérve, legyen segítségünkre a telep üzemi munkálataiban megfelelő fizetés ellenében, amelyet el is vállalt, és század-parancsnokkal meg is érkezett. Ő volt segítségünkre - mint a helybelieket jól ismerő is - a faházépítő civil munkások felfogadásában. A fűrésztelep gattereiben megindult a munka, melynek ismertetése után az utászok kitűnő gattermunkásoknak bizonyultak a számunkra eddig ismeretlen munkában. A századirodát és szállásmat a fűrésztelep irodájában rendeztem be, mely nem volt sem szép, sem kényelmes, de jobb híján megfelelt a kívánalmaknak. Ágyam deszkapriccs szénával bélelve. Hideg időben állandóan tüzeltem. A legénység a telep fűthető helyiségeiben szállásolt be. A kész anyag feldolgozása a telep udvarán megkezdődött civil munkásokkal, a környezetbe illő épülettípusok rajzai alapján, akik kiváló szakértelműeknek adták tanújelét munkájuk során. A század részére megküldött tervek szerint négy őrséplet, megfelelő számú mellékhelyiségekkel, és számos járőrmelegedő készült, a Tölgyesi-től a Gyimesi szorosig a kihelyezett határvadász őrsők részére és egy ideiglenes úttorlasz a Romániából a falun átvezető úton. Minden épület a telep udvarán állítódott össze, innen pedig szétszedve szállítódott rendeltetési helyére, hol már az elkészült alapokon rakódott össze. A terepmunkákra egy munkaszolgálatos zászlóaljtag kaptunk segítségül, és az itt szolgálatot teljesítő szigetvári határvadász zászlóalj pihenő részlegeit. A teljesen fából készült épületeket - a környezetbe illően összeállítva eredeti helyükön - századunk utászai rakták össze, és rendezték be tábori módra. A vasárnapi szabadidőnket itt is mindig kirándulásokkal töltjük a hegyek között, hova a telep gépésze is velünk jön állandóan. Jó modorú, intelligens, 40-45 év körüli ember, akivel kölcsönös tisztelet és baráti kapcsolat alakul ki közöttünk. Ilyenkor sokat fényképezek a szép tájakról, mellyel nem győzünk betelni. Van a faluban egy magyar család, két 10-12 év körüli iker kislányuk, egyik szőke, a másik barna. Korukhoz képest fejlett gyerekek, rendkívül ügyesek és okosak. E két gyerek századunk kedvencei lettek. Egyetlen egyszerű magyar család a faluban, századunk úgy megszerette őket, hogy ha valakinek hazulról csomag érkezik a századhoz egy kis „hazaival”, mindenki kedveskedik nekik. A faluban átmenetileg tartózkodik egy fiatal vándor fogtechnikus házaspár, és igen sokan járunk hozzájuk rossz fogaink javíttatására. Ők is jól járnak, meg mi is. Mivel a HM-nk hetenként jelentést kell küldeni a munkálatok állásáról, így én hol egyik, hol másik épülő vagy kész épületeket több oldalról lefényképezem a jelentések mellé. Ilyenkor - mivel parancsnokaim egyedül nem engednek a hegyek közé - mindig elkísér Csaóczy Sándor század kurtós barátom. Szeretem ezt a zömök, marcona képmű, bihari parasztfiút. Nem az a típus, aki megjegy a saját árnyékától, és egy ilyen útitárs számomra is jó érzés [ezen az] ismeretlen tájon. Egyik ilyen utunk során találkoztunk a határvonalon egy szolgálatban lévő román járőrrel. Megpróbáltunk közeledni hozzájuk, hogy barátkozzunk, de ők eleinte nem akarták érteni szándékunkat, végül megértve intetésünket, ők is visszainteggettek, és egymáshoz közeledve kezett fogtunk. Kölcsönösen megkínáltuk egymást cigarettával is. Arra is rá vettük őket, hogy egy közös fotót készítsenek rólunk. Ezután barátságosan elbúcsúztunk egymástól. Az országhatár vonalán való jártunkban még mindenütt ott találunk a valamikor leépített ezeréves határt jelző kerek, domb alakú köveket, melyek még most is szilárdan állnak helyükön. Megemlítem még, hogy Békás falu lakói pár család kivételével román ajkúak, az idők még most is jól beszélnek magyarul is, és barátságosak. Az időjárás rendkívül kedvez a munkálatoknak. November hó második felében járunk, és a nappalok meleg, napfényesek. Az emberek ingujjra vetkőzve dolgoznak, míg szüleim hazulról írják, hogy az Alföldön hetek óta esik az eső. Az itt élő öregek mondják, hogy ilyen szép hosszú ősze még nem emlékeznek. Máskor ilyenkor 80-100 cm-es hó borítja a hegyeket.

November 23-án

A munkálatok befejezést nyernek. A civil munkásoknak ma fizetünk utoljára.

24-én (vasárnap)

A távoli munkahelyekről is bevonulnak az embereink, és pihenő van. Mivel századunk életéről, tevékenységéről sok fotóim vannak, október hónapban egy gyergyószentmiklósi utamkor egy fotóalbumot vettem, amelybe szabadidőmben elhelyeztem a fotóimat, feliratokkal ellátva. A kétnapi pihenőt kihasználva elbúcsúzunk falubeli ismerőseinktől, mert holnapután indulunk haza. Nem is baj már, mert bármennyire szépek itt a hegyek változatosságai, az aratási szabadságunk óta nem láttunk végeláthatatlan síkságot, mely után mindnyájan vágyunk. Itt bármilyen magas hegyre mentünk, mindig magasabbak akadályozták a végtelenbe való látásunkat. Az idő is hideg, téliesre fordult, még szerencse, hogy a munkálatok végeztéig kellemes időjárás volt.

25-én

Változékony időben készülődünk hazafelé. Délben megérkeztek a Botond gépkocsik, mert kerékpár helyett ezeken indultunk útnak.

26-án

4h-kor ébresztő, reggelizés és 5h-kor indulás hazafelé. Egy darabig azon az úton, amelyen idejöttünk. Útközben itt-ott egy-egy felvételt még csináltam. Egész nap hideg időben vonultunk, gépkocsikkal, és Désre beérkezve Szamosújvárnak fordultunk, és este 10h-kor érkezünk az újvári pályaudvarra. Itt azonnal hozzáfogtunk a bevagonírozáshoz, mely hamar meg is történt. Aztán tüzet gyújtva a kályhakkal ellátott vagonokban, egész éjjel melegedtünk.

27-én

Hajnali 2h-kor elindult a szerelvény, reggelre Kolozsvárra érünk, ahol huzamosabb ideig vesztegeltünk. Az idő itt napos, enyhe volt. Innen Nagyváradra indultunk, szép, enyhe időben, szép tájakon, hol a művelhető területeken már zöldelltek az őszi vetések. Igen sokat állunk egy-egy állomáson, és lassan haladunk. Délután 2h körül áthaladunk Bánffyhunyadon, és kevéssel naplemente előtt, nagy erőfeszítés árán kapaszkodik szerelvényünk fel a Királyhágóra, amely során egyik koci fél tengelye begyulladt, és rettenetesen füstölt. Emiatt a szerelvény leállt, míg megjavították. Az emelkedőnek kapaszkodva nehéz az indulás, és a hosszú szerelvény a rángatás miatt a dereka táján kettészakadt. A mozdony nélküli rész megindult visszafelé a lejtőn és csak az elszabadult részen lévő fékezők lélekjelenlétének köszönhető, hogy sikerült idejében lefékezni, mielőtt nagyobb lendületet kapott volna. A katonák már így is sokan leugráltak róla. Később Bánffyhunyadról jött két mozdony, és tolták fel a szerelvényig, és az összekapcsolás után segítettek áttolni a hágón, mely után szerencsésen érkezünk be a nagyváradai pályaudvarra, amelyet 28-án hajnalban hagytunk el, és a szép őszi időjárású Erdélyből a kódós, esős Alföldre értünk. Utunk mentén végig - főleg Berettyóújfalú környékén - a legelők hajlataiban mindenütt áll a víz a sok őszi eső miatt. A pályaudvarok és vasútállomásokon való veszteglések miatt csak este érkezünk a szolnoki teherpályaudvarra és megkezdjük a kirakodást, mely után ismét a fűrésztelepre mentünk, hol szállásunk már el volt készítve.

29-én

Egész nap szerelvény karbahelyezés, zsoldfizetés és előkészületek a tartalékosok leszerelésére.

30-án

Leszereljük a tartalékosokat, és a búcsúpoharak kiürítése után elbúcsúzunk tőlük, mely mindnyájunkban érzékenységet vált ki, ennyi hosszú ideig tartó együttlét után, melyben igen sok szép és emlékekben gazdag, felejthetetlen napjaink is voltak. A század tényleges állományú tagjai december 10-ig a felszerelések karbahelyezésével, és a hadianyagraktárakba való behelyezésével foglalkozunk, én pedig a kimutatásokat készítem. Ezt a tíz napot, amennyire lehet, kihasználjuk, mert a laktanyában már a szabad mozgás lehetősége korlátozott lesz. Közben századparancsnokom naponként jár be a laktanyába. Egyik nap megkérdi tőlem, szeretnék-e a zászlóalj irodán dolgozni, mert írkokot keresnek. Mivel én nemigen szeretem az irodai munkát, meg szerettem volna maradni a századnál, kifejtettem neki ebbeli nézetem. Erre ő közli velem, hogy ő lesz a zászlóalj segédtisztje, és így együtt maradunk. Így már én is vállaltam az újabb beosztásomat. A december 10-én megjelenő VI. honvéd utász zászlóalj napiparancsa értelmében Veress hadnagyot, engem és tényleges társaim különböző képzettséggel bíró részét a 154. kerékpáros utászszázadtól a VI. utász zászlóaljtörzshöz vezényelték.

11-én

Bevonultunk a laktanyába, és a zászlóaljtörzs szálláshelyén helyet foglalva én 12-én reggel jelentkezem - mint zászlóalj írkok - szolgálatéltelre. Irodafőnököm Nagy Gyula törzsőrmester régi ismerős, aki örömmel fogadott. ezzel lezárult a kerékpáros századi tevékenységem, és megkezdődött egy újabb szakasza katonai szolgálatomnak. Hazakerülve anyazászlóaljunkhoz, Veress hadnagy és tisztársainak beszámolót kellett tartaniuk távollétük alatti életünkről, tevékenységünkről. Hogy beszámolójukat alá is támaszthassák, megkértek, adjam kölcsön arra az időre fotóalbumomat, amit nagy érdeklődéssel lapozgattak végig, melyben a fotók és feliratok elhelyezése nyerte meg tetszésüket. A látottak után kissé irigyeltek is bennünket a sok szép élményünkért.

A laktanyában nagy változást tapasztaltunk. Az előttünk lévő korosztálybeliek szpt. hó végén leszereltek, helyükre októberben újoncok jöttek. Kiképzésüket a szokásos formában végezték a korosztályom-beliékből tisztesi rangban lévők. A hosszú ideig tartó távollét alatt megszokott mindig változó, szabad, tág környezet után furcsa érzés ismét a zárt laktanyai élet. Idő kell, amíg megszokjuk újra.

Új beosztásomban irodavezetőm ismertette velem az irodai rendtartásokat és alapismereteket. Meg kellett tanulnom az írógép kezelését és használatát, amely nem is volt olyan nehéz számomra. Egy hét elteltével már egész jól gépeltem, de csak két ujjal volt szabad megtanulnom, mert így biztosabb a hiba nélküli gépirás. Itt pedig hibajavítást a jelentéseken nem szabad eszközölni. Habár írivalónk fogalmazványát készen kaptuk, voltak ügydarabok, melyekre nekünk kellett a választ elkészíteni. Ennek minél rövidebb, érthető, katonás hangvételűnek kellett lennie. Mindezekbe hamar begyakorlódtam, mivel századírnokként már volt némi ismeretem. Pár hét múlva már diktálásra is gépelek. Irodafőnökömmel jól megérjük egymást, és így összedolgozva sikerrel végezzük az egyébként elég sok adminisztrációs munkát. Idejövetelem első hétvégén eltávozását kértem, mivel aratási szabadságom óta nem voltam odahaza. Karácsonyra és újévre 4-4 napi szabadságot kaptunk. ezzel bezárult az 1940-es esztendő.

Címkék:

[Trianon](#) ^[3]

[Honvédség](#) ^[4]

[honvéd](#) ^[5]

[hadosztály](#) ^[6]

[Erdély](#) ^[7]

[kerékpáros század](#) ^[8]

[utász](#) ^[9]

Kiadás: 14. évfolyam (2014) 6. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/naplo/utasz_elott_nincs_akadaly...html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/naplo/utasz_elott_nincs_akadaly...html

[2] https://www.archivnet.hu/.../galeria_pop.php%3Fga_id%3D96

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/trianon>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/honvedseg>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/honved>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/hadosztaly>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/erdely>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kerekparos-szazad>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/utasz>